

WERKINGSVERSLAG • 2016

WERKINGS
VERSLAG
2016

Prinsstraat 14
BE-2000 Antwerpen

Telefoon: +32(0)3 265 49 60
Fax: +32(0)3 707 09 31

BTW: BE 478.834.659
IBAN: BE25 7350 0583 9182
SWIFT: KREDBEBB

www.ucsia.org

Inhoud	6	1 ORGANISATIE & HISTORIEK
	7	UCSIA
	8	Algemene Vergadering
	9	Academische Raad
	10	Raad van Bestuur Directiecomité Team
	12	2 PROJECTEN
	13	Zomerschool
		<i>Publieke religie, spiritualiteit en levensstijl</i>
	14	Scribani-netwerk
		<i>Internationale migratie, integratie en sociale rechtvaardigheid in Europa</i>
	15	Internationale academische workshops
		<i>De stad als globale politieke actor</i>
		<i>Utopia vandaag. De toekomst als horizon voor sociale en politieke actie</i>
	16	<i>De constructieve en kritische rol van religieus gemeenschapsleven</i>
		<i>De bijdrage van kerkgemeenschappen aan duurzame ontwikkeling</i>
	17	Lezingenreeksen en studiedagen
		Theologie en kerk Pastoraal en kerk
	18	<i>Spirituele zorg versus pastorale zorg?</i>
	19	<i>Leven zonder papieren</i>
		<i>Van angst voor de ander tot liefde voor zijn godsdienst</i>
	20	<i>STEM · Science, technology, engineering and mathematics in het secundair onderwijs</i>
	20	<i>Zin in samenleven</i>
	21	<i>Wat ik geloof</i>
		<i>In gesprek met onze tradities</i>
		<i>Brein onder stress: technologie op school en op het werk</i>
	22	<i>Mystieke vrijheid: tradities en toekomst</i>
		<i>Verbrijzelde verhalen</i>
	23	Overige lezingen en studiedagen
		<i>Leren leven met terreur</i>
		<i>De iconografie van Lumumba</i>
	24	<i>Schoolpastoraal in het katholiek onderwijs</i>
		<i>Ouders en school: partnerschap voor succes</i>
	25	<i>Het goddelijke gelaat van barmhartigheid</i>
	26	<i>Grondrechten, kerk en religie</i>
		<i>Student en maatschappij in verbinding; leren, reflecteren, engageren</i>
	28	3 LEERSTOELEN & STIPENDIA
	29	UCSIA-Leerstool aan de Universiteit Antwerpen: de toekomst actualiseren?
	30	Leerstool UCSIA-IJS/Universiteit Antwerpen · joods-christelijke verhoudingen
	31	Leerstool Vredeseducatie
	32	Leerstool P.W. Segers
	34	4 PUBLICATIES
	36	* BIJLAGEN
	37	Bijlage 1: Academisch netwerk van UCSIA
	41	Bijlage 2: Leden van het Scribani-netwerk
	42	Bijlage 3: Gastsprekers & panelleden 2016

1

ORGANISATIE

&

HISTORIEK

UCSIA zet de jezuïtische traditie verder van betrokkenheid in universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in Vlaanderen en in de Antwerpse regio.

De missie van UCSIA kadert in de ignatiaanse spiritualiteit. De 35ste Algemene Congregatie van de jezuïetenorde omschrijft deze zending als 'de dienst van het geloof dat gerechtigheid bevordert

door middel van de inter-religieuze dialoog en een creatieve betrokkenheid bij de cultuur'. Het 'intellectueel apostolaat' brengt jezuïeten op de plaatsen waar uitmuntend wetenschappelijk onderzoek wordt verricht om ertoe bij te dragen en uit te leren.

UCSIA is een vereniging zonder winstoogmerk. De algemene vergadering bestaat uit maximaal 36 leden, waarvan één derde

gemandateerden door de Sociëteit van Jezus, één derde gecoöpteerden uit de Antwerpse universitaire gemeenschap en één derde extern gecoöpteerden (de Kerk, onderwijs, pers, vakbonden en werkgevers, NGO's, enz.).

De algemene vergadering bepaalt de strategische lijnen en ziet toe op het beleid. De raad van bestuur vertaalt de strategische lijnen en besluiten van de algemene vergadering in een concreet beleidsplan, ziet toe op de uitvoering ervan en beslist over belangrijke operationele aangelegenheden zoals mijlpalen van projecten (concept, aanvang, budget, eindevaluatie) of externe verbintenissen. De academische raad draagt als adviesorgaan bij tot de hoogstaande academische kwaliteit van de projecten. Het UCSIA-team van medewerkers en verantwoordelijken stelt initiatieven voor en voert ze uit.

Het doel van de vereniging is, in het perspectief van een christelijke levensbeschouwing in een geest van openheid en verdraagzaamheid, samen met de leden van de Sociëteit van Jezus en de leden van de Antwerpse universitaire gemeenschap, een hoogstaand internationaal multidisciplinair forum te bieden dat academische reflectie, vorming en dienstverlening ondersteunt en stimuleert over thema's die bijzondere gestalte geven aan de christelijke levensvisie om aldus dienstig te zijn aan het geloof en bij te dragen tot een meer rechtvaardige samenleving. Artikel 3 - Statuten

HISTORIEK ¶ In 1852 stichtten de paters van de Sociëteit van Jezus in de Belgische havenstad Antwerpen een instituut voor handelsonderwijs. Hieruit groeide één van de eerste 'business schools' in Europa die universitaire diploma's toekende. Geleidelijk aan verbreedde de Sint-Ignatius Handelshogeschool haar activiteiten met een Faculteit Letteren en Wijsbegeerte (inclusief

Rechten) en een Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen.

Op het einde van de jaren zestig verwierf de handelshogeschool het wettelijk statuut van universiteit en bij die gelegenheid werd haar naam omgevormd in Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen (UFSIA). De nieuwe universiteit kende officiële diploma's toe in de Toegepaste Economische Wetenschappen,

Letteren en Wijsbegeerte, Rechten en Politieke en Sociale Wetenschappen.

Vanaf het begin van de jaren 1970 was UFSIA één van de partners in de confederale Universiteit Antwerpen, samen met twee openbare instellingen: het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA) en de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA). Het decreet van 4 april 2003 richtte de Universiteit Antwerpen op, waarin deze drie instellingen werden samengesmolten tot één nieuwe instelling met als opdrachten universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.

De vzw UCSIA werd opgericht in de zomer van 2002 en was een half jaar later operationeel. In 2013 vierde UCSIA zijn eerste decennium.

**Algemene
Vergadering**

Mevrouw Mieke Van Hecke is voorzitter van de Algemene Vergadering.
Op 31 december 2016 was de Algemene Vergadering als volgt samengesteld:

voor de sociëteit van Jezus:

Jacques Haers SJ, professor theologie en diensthofd Universitaire Parochie KU Leuven
Özcan Hidir, decaan faculteit Islamitische Theologie Universiteit Rotterdam
Eduard Kimman SJ, professor ethiek Radboud Universiteit Nijmegen
Guy Vanheeswijck, professor filosofie Universiteit Antwerpen
Ludwig Van Heucke SJ, missieprocurer Vlaamse jezuïeten
Cecilia Vanneste, verantwoordelijke Ignatiaans Apostolisch Netwerk
Johan Verschueren SJ, provinciaal van de Vlaamse jezuïeten

voor de Antwerpse universitaire gemeenschap:

Bea Cantillon, professor sociologie Universiteit Antwerpen
Helma De Smedt, emeritus professor geschiedenis Universiteit Antwerpen
Veerle Hendrickx, algemeen directeur Karel de Grote-Hogeschool
Willem Lemmens, professor ethiek en wijsbegeerte Universiteit Antwerpen
Johan Meeusen, professor recht en vicerector Universiteit Antwerpen
Carl Reyns, emeritus professor accountancy en erector UFSIA
Christiane Timmerman, directeur CeMIS/Universiteit Antwerpen
Gerlinde Verbist, postdoctoraal navorser Universiteit Antwerpen

externe leden:

Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen
Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen
Alain de Crombrughe, professor economie Universiteit van Namen
Etienne De Jonghe, eresecretaris-generaal Pax Christi International
Geert De Kerpel, hoofdredacteur Tertio
Mia De Schamphelaere, eresenator
Jan De Volder, Sant'Egidio
Maddie Geerts, erenationaalsecretaris ACV
Peter Vande Vyvere, CCV-Gent

Mevrouw Kristien Justaert nam ontslag. De Algemene Vergadering dankt de uittredende leden voor hun toewijding en inzet.

Academische Raad

Prof. dr. Luc Braeckmans, academisch directeur, en dr. Dominiek Lootens, academisch onderdirecteur, zijn respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter van de academische raad. Op 31 december 2016 was de Academische Raad als volgt samengesteld:

academici hoofdzakelijk verbonden aan de Universiteit Antwerpen:

Peter Bursens, politicoloog
Dirk De Bièvre, politicoloog
Tom De Herdt, ontwikkelingseconomie, voorzitter IOB
Em. Guido Dierickx sj, politicologie
Veerle Fraeters, middeleeuwse cultuur en mystiek
Bernard Hubeau, rechtssociologie
Bert Ingelaere, ontwikkeling en vrede
Thalia Kruger, internationaal privaatrecht
Stijn Latré, filosofie, Centrum Pieter Gillis
Herwig Leirs, evolutionaire ecologie, decaan Faculteit Wetenschappen
Patrick Loobuyck, filosofie, Centrum Pieter Gillis
Guido Marnef, geschiedenis van reformatie en contrareformatie
Rudy Martens, strategisch management, decaan Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen
Petra Meier, politicologie en gender
Patrick Meire, marinebiologie
Dimitri Mortelmans, arbeids- en familiesociologie, hoofd van CELLO
Stijn Oosterlynck, sociologie van de stad
Bruno Peeters, fiscaal recht
Paul Pelckmans, Franse letterkunde
Koen Ponnet, sociale psychologie
Roy Remmen, huisartsgeneeskunde
Stefaan Rutten, verbintenissenrecht en gerechtelijk recht
Bernard Sabbe, psychiatrie
Tom Sauer, internationale betrekkingen en diplomatie
Annick Schramme, cultuurmanagement
Sigrid Stroobants, moleculaire beeldvorming
Frederik Swennen, personen- en familierecht
Jacques Tempère, fysica van de vaste stof
Peter Thijssen, media en politiek
Hilde Van Den Bulck, communicatiewetenschappen
Peter Van Petegem, onderwijsbeleid
Heidi Vandebosch, sociale media
Gert Verschraegen, sociologie van minderheden
Michel Walrave, media en sociale media
Walter Weyns, godsdienstsociologie

academici verbonden aan andere universiteiten:

Jean Hugé, ULB, wetenschappen en duurzame ontwikkeling
Lesley Hustinx, vrijwilligerswerk en burgerparticipatie, Universiteit Gent
Koenraad Matthijs, demografie, KU Leuven
Tim Nawrot, milieuwetenschappen, Universiteit Hasselt
Karim Schelkens, theologie en kerkgeschiedenis, KU Leuven
Geert Van Oyen, theologie, UCL

De heren Axel Gosseries (UCL) en Patrick Kenis namen ontslag. De Raad van Bestuur dankt hen voor hun inzet en raad.

Raad van Bestuur **Alex Vanneste**, emeritus professor Universiteit Antwerpen · afgevaardigd bestuurder
Luc Braeckmans, academisch directeur
Martin Decancq, financieel beheerder Universiteit Antwerpen
Carl Reyns, emeritus professor accountancy Universiteit Antwerpen en erector UFSIA
Nicolas Standaert sj, professor sinologie KU Leuven
Christiane Timmerman, directeur CeMIS/Universiteit Antwerpen
Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

De Raad van Bestuur richtte in zijn schoot een **Beleggingscommissie** op met adviserende bevoegdheid, met als leden Martin Decancq en Carl Reyns (voorzitter van de Beleggingscommissie). De afgevaardigd bestuurder en de administratief verantwoordelijke kunnen de bijeenkomsten bijwonen.

Directiecomité **Luc Braeckmans**, academisch directeur · voorzitter van het directiecomité
Dominiek Lootens, academisch onderdirecteur · ondervoorzitter
Barbara Segaert, wetenschappelijk coördinator
Sara Mels, wetenschappelijk medewerker
Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

Team **Prof. dr. Luc Braeckmans**, academisch directeur
Dr. Dominiek Lootens, academisch onderdirecteur
Marijke Celis, secretariaat, administratie en financiën
Sara Mels, wetenschappelijk medewerker
Barbara Segaert, wetenschappelijk coördinator
Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke
Christel Van Wonterghem, publicaties en administratie

2

PROJECTEN

Zomerschool Publieke religie, spiritualiteit en levensstijl

De twaalfde editie van de zomerschool vond plaats van 28 augustus tot 3 september 2016 met publieke lezingen door prof. dr. Candy Gunther Brown en Linda Woodhead.

Een internationale groep doctorale en postdoctorale onderzoekers onderzochten in deze jaargang het thema religie, spiritualiteit en levensstijl.

Linda Woodhead duidde in haar publieke lezing waarom het vakje ‘ik ben wel spiritueel, maar niet religieus’ (SMNR) het meeste en steeds meer wordt aangekruist in West-Europese onderzoekenquêtes. Slechts een kleine minderheid van deze groep heeft een scherpe atheïstische en antireligieuze overtuiging. En hoewel de groep zeer divers is, heeft iedereen in deze groep liberale opvattingen over ethische kwesties zoals abortus, euthanasie of homohuwelijk. Vooral jonge generaties nemen afstand van georganiseerde religie. Ze beleven hun geloof sterk individueel en pragmatisch, ze hanteren een spiritualiteit van praktijk zonder dogma. Samenvattend kan men de mensen in de ‘niet-religie’ groep omschrijven als mensen die hun eigen mogelijkheden hoog inschatten en voor hun eigen creatieve verwezenlijking geen hogere autoriteit nodig hebben. Bij deze houding past een kosmologie zonder god(en) waarin leven en dood een doorlopende cirkel vormen: ik word geboren, leef en sterf. Binnen deze ontwikkeling wordt tenslotte duidelijk dat rituelen, zowel persoonlijke als publieke, zoals bijvoorbeeld spontane bloemen- of kaarsenhuldes, ook veranderen maar dat ze in hun beleving nooit helemaal seculier noch religieus zijn.

Candy Gunther Brown analyseerde in haar lezingen enkele praktijken in de ‘SMNR’-groep. Ze onderzocht de ervaringen van het Amerikaanse onderzoek met yoga, mindfulness of Steiner methodes.

Deze praktijken worden omwille van de vereiste neutraliteit van de overheid ontdaan van hun oorspronkelijke religieuze inhoud (hindoe, boeddhistisch, theosofisch) en als methodes voor oefeningen voor lichamelijke of geestelijke gezondheid geprogrammeerd. Even leerrijk is Gunther Browns studie van de spanning tussen alternatieve genezingswijzen zoals reiki of gebedsgenezingen enerzijds en de traditionele religie en moderne geneeskunde of wetenschap anderzijds.

Thijl Sunier – aan de hand van de islam – en Adam Yuet Chau verklaarden de modaliteiten van religie ‘doen’ en de verschillende aspecten van religie als mediatie tussen mensen en het transcendente, alsook de wijze waarop deze relatie zich materialiseert. Het is zinvol om religie vanuit het concept ‘branding’ te analyseren omdat religie slechts bestaat doordat/omdat ze zintuiglijk wordt gemaakt in woord en beeld, in praktijken, kennis, claims, commerciële producten, vormen van kunst en ontspanning ... maar deze communicatie door en over een religie verandert steeds van inhoud. Zo wordt alles wat vanuit, maar ook over islam wordt gezegd een sociaal en cultureel proces van ‘autorisatie’: opvattingen (de)legitimeren, waarheidsclaims formuleren of ontkennen, kennis genereren of verwerpen, authenticiteit verlenen of ontfangen.

De twintig deelnemende jonge academici werkzaam in Europa, de Verenigde Staten, Afrika en Azië betrokken deze nieuwe inzichten op hun eigen onderzoekswerk en traden in een interdisciplinaire uitwisseling tussen (godsdiens-) sociologie, religieuze studies, (pastorale) theologie, psychologie, politicologie, sinologie, antropologie, mediastudies.

Scribani-netwerk

Dertien Europese centra voor academisch onderzoek en sociale actie die met de jezuïetenorde verbonden zijn, vormen het Scribani-netwerk met Mark Rotsaert sj als voorzitter. Het biedt plaats voor onderlinge uitwisseling en gesprek en door workshops en congressen levert het netwerk – vanuit een christelijke en ignatiaanse inspiratie – academisch onderbouwde inzichten en stimulansen voor rechtvaardigheid en gelijkheid in Europa.

Internationale migratie, integratie en sociale rechtvaardigheid in Europa. Een gesprek tussen wetenschappers en het middenveld

Het Pedro Arrupe Human Rights Institute – een onderzoeksgroep van de Universiteit van Deusto – is de Baskische partner van het Scribani-netwerk en organiseerde van 6 tot 8 juli 2016 in Bilbao de zevende Scribani-conferentie.

De conferentie besloot een project in het kader van het Europese INTEGRIM-programma dat acht onderzoekscentra bijeenbracht om doctorale studenten uit disciplines zoals sociologie, recht, antropologie, politicologie of geografie te vormen voor onderzoek rond migratie en integratie in Europa.

De Scribani-conferentie analyseerde de stand van zaken en bracht een gesprek op gang tussen wetenschappers, het middenveld en beleidsverantwoordelijken over de uitdagingen van integratie op drie vlakken: economisch, cultureel en juridisch. Hoe ervaren migranten doorheen Europa – van Turken in Noorwegen over Roma in Napels tot Syriërs in Turkije – hun blijvende of tijdelijke integratie voor elk van deze dimensies? Welk beleid voeren de Europese, nationale, regionale en lokale overheden? Wat kunnen organisaties op het middenveld doen? Is het mogelijk om een concept van culturele integratie te ontwikkelen dat toelaat om de normatieve idee van assimilatie te vervangen: harmonie zonder harmonisering?

Niet alleen de resultaten van een beleid voor multiculturaliteit moeten billijk zijn, ook de procedures om hierover te beslissen en beraadslagen. Onderzoekers ervaren vaak een spanning tussen hun politiek engagement enerzijds, en wetenschappelijke toetsing aan feiten en praktijk anderzijds.

Hoewel uitgeprocedeerde asielzoekers en vluchtelingen wettelijk weggegomd zijn, blijven ze vaak feitelijk aanwezig in het land. Kind zijn van ‘ouders zonder papieren’ is een ongunstig uitgangspunt voor politieke rechten en participatie aan de gemeenschap waarin men vertoeft. Van welke gemeenschap(pen) deel ik de waarden en waar vind ik een ‘thuis’? In de stad nemen deze vragen een expliciete vorm aan, zoals af te leiden is uit studies over armoede en diversiteit, culturele deelname of ruimtelijke planning.

De Duitse Bondsrepubliek ervoer als geen ander hoe de stroom aan vluchtelingen en asielzoekers voor de Europese arbeidsmarkt – allesbehalve een vrije markt – een uitdaging vormt; het akkoord tussen de EU en Turkije illustreert hoe complex de zoektocht naar een passend Europees antwoord is.

Het debat over deze vragen geeft aan hoe het Europese project kan steunen op – maar ook verder bijdragen tot – sociale cohesie en rechtvaardigheid.

Internationale academische workshops

UCSIA brengt senior onderzoekers en jonge (post-)doctorandi bijeen in workshops om gedurende twee dagen onderzoeksresultaten en inzichten vanuit wetenschappelijke disciplines uit te wisselen over maatschappelijk relevante vraagstukken, met oog voor levensbeschouwing en religie.

De stad als globale politieke actor

De workshop vond plaats van 9 tot 11 maart in samenwerking met het Urban Studies Institute van de Universiteit Antwerpen (prof. dr. Bert de Munck en prof. dr. Stijn Oosterlynck). Prof. dr. Eric Corijn en prof. dr. Kevin Ward verzorgden een publieke lezing gevolgd door een paneldebat op 9 maart.

De workshop onderzocht in hoeverre steden globale politieke uitdagingen aanpakken zoals sociale ongelijkheid, superdiversiteit en interculturaliteit of duurzaam milieubeleid. Zijn ze voor dit soort collectieve actie een geschikt bestuursniveau door hun nabijheid bij de burger en noodzakelijk pragmatisme? Zijn ze een alternatief voor, of een complement van, andere lagen van het 'multi-level governance' zoals de natiestaat? Verschilt de context in het Zuiden niet zeer diepgaand van die in het Noorden? Die vragen winnen aan belang naarmate een steeds groter aandeel van de wereldbevolking in steden en zelfs megapolissen woont. Bij academici en publiek wint de overtuiging veld dat steden een laboratorium zijn voor de ontwikkeling van nieuwe beleidsideeën en er gaan stemmen op voor een interstedelijke organisatie (government of mayors).

Een rijkgeschakeerde groep wetenschappers met stadssociologen, geografen, politicologen, urbanisten, architecten, culturele filosofen en historici diepten deze kwesties uit. Ze duiden fenomenen en trends doorheen de wereld zoals gentrificatie, city marketing, mode en stedelijke ontwikkeling, groene steden, religieuze urbanisatie, internationale diplomatie. Er werd ook aandacht besteed aan het beleid voor de-radicalisering en aan het EU-beleid tegenover de stad.

Utopia vandaag. De toekomst als horizon voor sociale en politieke actie

De workshop bracht historici, politicologen, filosofen, sociologen en praktijkgetuigen bijeen van 23 tot 25 mei. De stuurgroep bestond uit em. prof. Ludo Abicht, prof. dr. Marnix Beyen, prof. dr. Tim Heysse, em. prof. Tom Moylan en Matthijs van de Sande. Prof. dr. Hoda M. Zaki en dhr. Koert Debeuf (Universiteit van Oxford) verzorgden een publieke lezing op 23 mei resp. 25 mei.

De 'grote verhalen' van vrije markt of communisme werden afgelost door doemverhalen van klimaatverandering, beurscrashes en migrantenstromen. De workshop onderzocht of de utopische verbeelding vandaag sociale en politieke transformaties in beweging kan brengen en houden. Moet dromen niet snel gevolgd worden door een plan met haalbare doelstellingen en wegen ernaartoe? Of betekent politiek realisme het verraad van de droom?

De bijdragen toonden verschillende concepten van utopie. Gebaseerd op het werk van Ruth Levitas is 'Utopia' een inhoudelijk verhaal: een utopisch maatschappijmodel met bijvoorbeeld universele gelijkheid en wereldvrede. Een tweede concept legt de nadruk op vormelijke aspecten: 'Utopia' als een richting of horizon waarheen sociale groepen willen evolueren. Een derde concept kent 'Utopia' een functionele waarde toe: een vorm van gesprek of maatschappijkritiek. Maar sommigen vinden dit een verwatering waarbij 'Utopia' staat voor eender welk ideaal. Waarin schuilt de kracht van utopisch denken en wie wil of kan er vorm aan geven?

Hoda M. Zaki besprak de geschiedenis van het stemrecht in de Verenigde Staten. Het universeel stemrecht blijft een verre utopische horizon doordat de regels over stemrecht steeds wijzigen. Koert Debeuf onderzocht parallellen tussen de Franse Revolutie en de Arabische lente. Laatstgenoemde ontwikkeling mondde uit in oorlog en het ontstaan van de Islamitische Staat.

Internationale academische workshops

De constructieve en kritische rol van religieus gemeenschapsleven

Vond plaats op 20 en 21 oktober 2016 in samenwerking met prof. dr. Veerle Fraeters, dr. Wim Vandewiele, prof. dr. Walter Van Herck en em. prof. dr. Henk Witte. Op 19 oktober gaf Br. Michael Casey O.Cist. een lezing.

Gelovigen – mannen en vrouwen – vormen sinds eeuwen religieuze gemeenschappen om er naar bepaalde regels samen te leven en evangelische waarden als armoede, gehoorzaamheid of kuisheid te beleven: congregaties en ordes, spirituele bewegingen, maar ook lekengroepen. Wetenschappers uit disciplines zoals theologie, geschiedenis, godsdienstwetenschappen, godsdienstsociologie en ruimtelijke planning onderzochten de interactie tussen maatschappelijke trends zoals toenemende individualisering, (de idee van) toegenomen persoonlijke autonomie, economisering en de nieuwe sociale media enerzijds, en de interne en externe dynamiek van oude en nieuwe religieuze gemeenschappen anderzijds.

In welke mate biedt een orderegel bescherming en vrijheid voor een eigen zingeving en is het dus geen beperking? Hebben religieuze gemeenschappen vandaag meer ruimte om regels zoals armoede of kuisheid eigentijds te interpreteren? Hoe sterk moet de geloofsinhoud en/of de band met een georganiseerde kerk zijn opdat een religieuze gemeenschap zou (blijven) bestaan? Welke religieuze gemeenschappen blijven vandaag en morgen relevant, zowel in hun kerk en religie als tegenover de omringende maatschappij?

De bijdrage van kerkgemeenschappen aan duurzame ontwikkeling

Vond plaats op 8 en 9 december met een lezing door Fabien Revol op 7 december.

Sommigen opperen naar aanleiding van het Lutherjaar 2017 dat klimaatverandering en wereldwijde milieuproblemen zo uitdagend zijn, dat ze de christelijke kerken na eeuwenlange doctrinaire verdeeldheid bijeenbrengen in 'praktische oecumene'.

Wetenschappers uit verschillende disciplines onderzochten samen met theologiestudenten en sociale activisten de bijdrage van de kerken tot duurzame ontwikkeling. Welke theologische en spirituele visies over de verhouding tussen God, mens, dier en natuur zijn geschikt om de wereldwijde milieuproblematiek te interpreteren? Biedt de orthodoxe 'Byzantijnse' kosmische theologie houvast?

Verschillende pistes en opvattingen over sociale rechtvaardigheid die al dan niet mensen (huidige of toekomstige) en/of hun rechten centraal stellen, kunnen de grondslag vormen van een nieuwe ecologische ethiek, normen en wetten. Is het mogelijk om het wereldwijde algemeen belang als alternatief voor economisch eigenbelang op een nieuwe manier te interpreteren die zowel voor theologen als economen valabel is? Welke doelstellingen en praktijken veronderstelt een duurzaamheidsbeleid? Welke 'governance' vraagt dat voorbij de natiestaat en de populismecrisis? Wat kunnen kerken doen voor (duurzame) ontwikkeling?

Fabien Revol analyseerde de wijze waarop de encycliek *Laudato Si'* zowel binnen als buiten de kerk werd onthaald. Mgr. Luc Van Looy bevestigde dat het document de aanzet vormt voor een 'eco-oecumene' tussen christelijke kerken en dat de rooms-katholieke kerk tijdens de voorbereiding ervan een ongebruikelijk open en intensief gesprek met het middenveld voerde. Aviel Verbruggen en Sabine Denis (*The Shift*) wezen op het blijvend belang van andere referentiedocumenten: de '2030' UN-agenda voor duurzame ontwikkeling of de besluiten van de 21ste klimaatconferentie.

Lezingenreeksen en studiedagen

Theologie en kerk

UCSIA organiseert deze theologische lezingen in samenwerking met de faculteiten theologie van de KU Leuven en de Université Catholique de Louvain, de Protestantse Theologische Faculteit Brussel, Caritas Antwerpen/Cairo's en andere partners.

Op 14 maart gaf prof. dr. Daniel S. Chipani (Anabaptist Mennonite Biblical Seminary Elkhart, USA) een theologische lezing over 'giftige religie en spiritualiteit'. Volgens sommigen is het niet goed wanneer spiritualiteit niet verankerd is in lichamelijkeheid en emotie (psyche). Deze pastorale theoloog herkent sektarisme (vernauwen van gemeenschap), dogmatisme (verengen van betekenis) en proselitisme (betonnen van de bestemming die men hoopt) als gevaarlijke vormen van spiritualiteit. Ze richten emotionele, morele, maar occasioneel ook lichamelijke of seksuele schade aan. Door een inclusieve, transculturele aanpak kunnen pastores en zorgverleners zich wapenen tegen eigen onbuigzaamheid en hypocrisie. Hun werk is geslaagd wanneer de zorgbehoevende in grotere vrijheid keuzes maakt, minder angstig is en meer vrede en liefde voelt.

Op 19 december 2016 lichtte de aartsbisschop van het bisdom Mechelen-Brussel, Mgr. kardinaal Jozef De Kesel, toe waarom de Belgische en Nederlandse bisschoppen een nieuwe en voor het eerst gemeenschappelijke tekst van het Onzevader in de liturgie introduceerden. De tekst werd bij de tijd gebracht en de toelichting bij de keuze van 'beproeving' in plaats van 'bekoring' maakte duidelijk dat zelfs deze grootste van de kleine woordveranderingen voor hedendaagse gelovigen beter vertolkt wat altijd al bedoeld werd. Jezus kan nooit gezegd hebben dat God mensen 'aan een test zou onderwerpen' (beproeven), laat staan 'verleiden' (bekoren). Onder meer de brief van Paulus aan de Korinthiërs ondersteunt de correcte interpretatie: 'breng ons niet in een situatie van beproeving die onze menselijke krachten te boven gaat'.

Stijn Van Den Bossche (KU Leuven en Instituut Lumen Vitæ) ging dieper in op de waarde en de betekenis van het gebed naar aanleiding van de recente vertaling uit het Duits van het boekje

Het Onzevader (op)nieuw uitgelegd (Halewijn, 2016) van Gerhard Lohfink. De gastspreker verhelderde de inhoud, de historische context en de achtergronden in het Oude Testament van het gebed dat Jezus uitsprak.

De vragenronde met het publiek leerde dat zelfs de twee millennia die ons van het oorspronkelijke gebed scheiden geen reden zijn om bij een vertaling lukraak in het gebed te leggen wat we er zelf graag uithalen.

Pastoraal en kerk

Samen met de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen (Gert Van Langendonck) en het Vlaams Universiteits- en Hogeschoolpastoraat (VUHP) organiseerde UCSIA op 14 en 15 januari het dertiende residentieel seminarie, nu over Beeld van God, heerser over de schepping.

Publicist Jonas Slaats getuigde vanuit eigen ervaringen over de vooringenomenheid tegenover de islam – met waarheid en verzinzel – om openheid te creëren voor gesprek en wederzijdse ontmoeting tussen religieuze tradities. Heersen over de schepping betekent zorg dragen voor de schepping. 'Ecospiritualiteit' werd theologisch ingeleid door Jacques Haers over de pauselijke encycliciek *Laudato Si*, die de complexe en bedreigende milieucrisis bekijkt vanuit de blik van de armste. Karel Malfliet beschreef hoe Eckerk de herderlijke inzichten dagelijks in de kerk- en pastorale praktijk brengt. De theologen Johan Ardui en Tom Jacobs vonden in het gisten van bier een metafoor voor een ecologisch omgaan met de natuur.

Bernard Pottier sj noemde psychologie en spiritualiteit twee volstrekt legitieme en ware manieren om naar de complexe menselijke geest te kijken, die echter vaak blind zijn voor elkaar. Zijn boek *Psychologie et spiritualité - Enjeux pastoraux* inspireerde de deelnemende pastors tot een gesprek over hun rol aan de universiteit. Hierover wisselden ze met elkaar beste praktijken uit die voor studenten kansen creëren voor een verdere levensbeschouwelijke vorming en christelijke identiteit, in dialoog met tijd en cultuur.

**Lezingenreeksen
en studiedagen**

Spirituele zorg versus pastorale zorg?

Op 3 maart 2016 organiseerde UCSIA in samenwerking met het Bisdom Antwerpen, Relevant en Caritas Antwerpen|Cairos de studiedag Wie zeg jij dat ik ben?

De spirituele en pastorale zorg in zorginstellingen staat voor drie uitdagingen: (1) professionalisering, (2) pluralisme en (3) vermaatschappelijking. Binnen een integraal mensbeeld kan men stellen dat de pastor als spirituele zorgverlener samen met andere zorgberoepen bijdraagt tot degelijke en effectieve zorg.

In gevangenissen en ocmw-zorginstellingen werken katholieke pastores naast protestantse pastores, moreel consultants en islamconsultanten. Pastorale zorg is dan één specifieke vorm van levensbeschouwelijke zorg. De maatschappij, de buitenwereld wordt steeds meer bij de professionele zorg van de binnenwereld betrokken, zo is ook de vraag gerezen welke plek pastorale zorg inneemt. Pastoraal in parochies en zorginstellingen komt weer dicht bij elkaar. Wie financiert dan de pastorale zorg: de Kerk of de instelling zelf?

Prof. dr. Daniel Schipani, gevormd als psycholoog en als theoloog, verkende spirituele zorg; hoe vatten we die op, algemeen menselijk of vanuit een specifiek christelijk perspectief? Pastorale zorg als spirituele zorg opvatten, nodigt pastores uit om dicht bij patiënten te staan en te werken aan persoonlijke, culturele en maatschappelijke verandering. Die fundamentele opdracht is belangrijker dan de naam van hun beroep.

Dr. Dominiek Lootens nodigde de deelnemers uit in de invalshoek van prof. Doris Nauer, om kritisch te staan tegenover hun verlangen om zich te conformeren aan het management van zorgvoorzieningen. De functietitel ‘pastor’ beschermt hun vrije, sociaalkritische opdracht beter dan de titel ‘spirituele zorgverlener’ en ze moeten niet al te bezorgd zijn over efficiëntie en evidence.

In workshops bleek de ervaring van twee groepen professionals complementair. In gevangenissen en ocmw-voorzieningen is het levensbeschouwelijk aanbod zo divers dat het er weinig toe doet of men zich katholieke pastor of aalmoezenier noemt. Hoofdzaak is dat de specifieke en diverse noden van de mensen worden ingewilligd en dat gaat beter met intensieve samenwerking tussen levensbeschouwingen. In christelijke zorgvoorzieningen neemt de katholieke pastor van nature een meer geprivilegieerde plaats in tussen de andere levensbeschouwingen. Maar de spirituele of pastorale zorg die zij binnen een instelling verlenen, staat er meer in de marge naast de andere zorgberoepen. Om tegemoet te komen aan de noden van de gelovige of ongelovige mensen die zij er ontmoeten, omschrijven zij hun beroep afwisselend als zinzorg, spirituele zorg of pastorale zorg.

Lezingenreeksen en studiedagen

Leven zonder papieren

Op 22 juni 2016 organiseerde UCSIA deze lezing en debat over een actueel onderwerp op voorstel van de leden van zijn Algemene Vergadering.

Het Europese en nationale beleid kaderen de instroom, het verblijf en de eventuele uitzetting van asielzoekers en migranten in een wetmatig universum. Het feitelijk universum valt hiermee niet samen: tienduizenden mensen verblijven in weerwil van wettelijke veronderstellingen en beschikkingen op het grondgebied als ‘mensen zonder papieren’, vaak in precaire omstandigheden. UCSIA hoopt hierover een beter geïnformeerd maatschappelijk debat mogelijk te maken door het te documenteren met de bevindingen en inzichten van onderzoekers en professionele deskundigen.

Van angst voor de ander tot liefde voor zijn godsdienst

UCSIA bood deze lezing en boekvoorstelling aan op 12 september in samenwerking met Caritas Antwerpen/Cairo en Uitgeverij Halewijn.

Susanna Snyder betoogde dat onze ervaring van andersgelovige migranten en asielzoekers kan evolueren van schrik naar geloof.

Migranten zijn één van de vele werkelijkheden (naast klimaatopwarming, ebola, ...) die we als risico ervaren, die ons angst inboezemen en politiek gebruikt worden. We ervaren migranten en hun transnationale banden als een bedreiging van de eenheid en identiteit die de natie staat biedt. We zien ons gedwongen tot een multiculturalisme waarvoor we niet zelf gekozen hebben. We zijn ervoor beducht dat minderbevoegde migranten onze jobs, sociale woningen en uitkeringen zullen inpikken. We leggen nogal gemakkelijk een directe band tussen (alle) migranten, vluchtelingen en asielzoekers enerzijds, ‘het’ terrorisme en ‘de’ kleine of grote criminaliteit anderzijds.

De ervaring van verwarring en verlies die inherent is aan een snel veranderende maatschappij laat zich makkelijk op migranten projecteren. Ook migranten zelf ervaren angst en onzekerheid, het is trouwens vaak de reden waarom ze hun thuis verlaten. Al deze schrik vormt een ‘ecologie van angst’ die zichzelf voedt en politiek gevoed wordt.

Dat de Bijbel de weg wijst naar een ‘ecologie van geloof’, mag niet verbloemen dat sommige Amerikaanse en Europese christenen in de Bijbel (Ezra, Nehemiah, ...) materiaal vinden om de komst van allerlei soorten vreemdelingen te veroorzaken. Nauwkeurige studie van hun historische achtergrond nuanceert dergelijke teksten veelal en toont aan dat ook in Bijbelse tijden migranten als zondebokken dienden bij interne sociaal-economische en politieke rivaliteit. De verhouding tussen Ruth en Naomi in het Boek Ruth is eerder een houvast voor een ‘ecologie van geloof’ die steunt op barmhartigheid, risicobereidheid en directe persoonlijke ontmoeting tussen complexe mensen.

Over vluchtelingen en asielzoekers, in het bijzonder moslims, stellen we ons de vraag hoezeer zij ‘hun’ culturele en religieuze beleving aanpassen aan ‘onze’ waarden en normen. Zayn Kassam bekeek de ogenschijnlijke tegenstelling tussen ‘wij’ en ‘zij’ door een feministische en postkoloniale bril.

Jacques Haers sj stelde het boek *Uit liefde voor de islam* voor over de inzichten van de in Syrië ontvoerde jezuïet Paolo Dall'Oglio die zich in het woestijnklooster Mar Moussa openstelde voor de moslimziel vanuit een ‘dubbel toebehoren’ dat zowel het eigen christelijk geloof als de islam authentiek respecteert. Hij verwees naar de kenotische ‘theologie van het wij’ die Daniel Groody aanbiedt en naar de Duits-Iraanse auteur Navid Kermani die transcultureel denkt: de identiteit van een christen ontvouwt zich in de ontmoeting met de niet-christen die tot dezelfde samenleving behoort en dat behoedt gelovigen tegen exclusivisme.

Lezingenreeksen en studiedagen

STEM

Science, technology, engineering and mathematics in het secundair onderwijs

*Deze tweede 'Dialoogdag onderwijs' voor school-
directeurs, leerkrachten, pedagogische begeleiders,
bestuurders en studenten vond plaats op 11 mei.*

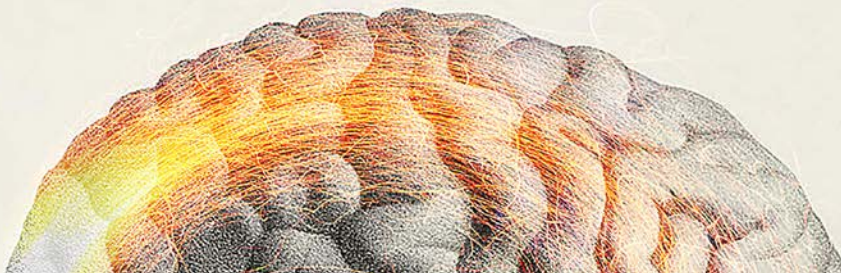
Sprekers en publiek reflecteerden aan de hand van praktijkvoorbeelden en ervaringen over de meerwaarde en de plaats van de STEM-opleiding binnen een breder opleidingslandschap dat zelf door de overheid herschikt wordt. STEM wordt pas een succes wanneer het wortelt in een brede cultuur en aan de randvoorwaarden voldaan is om het vak optimaal te kunnen aanbieden, zoals voldoende scholing van de leerkrachten op alle onderwijsvlakken, genoeg uitrusting in elke onderwijsvorm en ook goede studiekeuzebegeleiding. Het heeft een meerwaarde in samenhang met kunst, creativiteit en leren ontwerpen. De Vlaamse overheid pleit voor meer samenwerking tussen scholen. Meer technische scholing kan alleszins rekenen op de steun en medewerking van de technologische industrie, om haar toenemende vraag naar technologisch geschoolde arbeidskrachten in te vullen. Critici vrezen voor een aantasting van het algemeen vormende karakter van het onderwijs. Anderzijds zijn technologie en wetenschap zo prominent aanwezig in de samenleving, dat technologische ongeletterdheid voor iedereen een drempel vormt, ook als burger.

Zin in samenleven

Op 9 juni 2016 organiseerden UCSIA en het Interdisciplinair Kenniscentrum Kerk en Samenleving (IKKS) een denk- en werkdag 'Zin-ergie, een impulsdag over zin geven in organisaties'.

De dag werd deskundig geleid door Goedroen Juchtmans en René Bouwen en van een verhelderende inleiding voorzien door Stijn Latré. Deelnemers uit middenveldorganisaties, burgerinitiatieven, onderwijsmiddelen en geloofs gemeenschappen wisselden volgens de methode van het 'waardierend onderzoek' hun eigen sleutelverhalen uit over zin-ervaringen in het professioneel leven, om vervolgens als een lerende gemeenschap door te stoten naar zogenaamde 'kernkrachten' als verbinding tussen deze verhalen. Het idee hierachter is dat deze krachten een weerspiegeling zijn van positieve dynamieken, die leven in de 'buik' van de samenleving, maar die in overleg verdere uitklaring behoeven.

Op basis van deze inzichten werd in een volgende stap gesleuteld aan concrete projecten die aan deze kernkrachten een nieuwe gestalte kunnen geven: een vormingstraject voor zingeverantwoordelijken in sociale bewegingen, een samenleef-tuinproject in Antwerpen, een burgerinitiatief in de voormalige steenkool regio van Limburg om culturele diversiteit te herlezen vanuit het thema 'zinggeving', concrete impulsen voor de omzetting van de 'katholieke dialoogschool', enzovoort ...

Lezingenreeksen en studiedagen

Wat ik geloof

Het werkingsverslag 2015 bracht een verslag uit over de negende studiedag voor leerkrachten r.-k. godsdienst die UCSIA in Antwerpen organiseerde op 13 oktober 2015. Op de studiedag confronteerden onderwijsinspecteur Ronald Sledsens en pastor Jacques Haers sj de leerkrachten aan de hand van het boek *Wat ik geloof* van Hans Küng voor het eerst met de uitdaging van hun persoonlijk geloof en niet met de noden van het vak dat zij doceren.

Dit sloeg zo goed aan dat UCSIA op 11 oktober 2016 in Gent de studiedag herhaalde voor leerkrachten uit Oost- en West-Vlaanderen.

In gesprek met onze tradities

Het werkingsverslag 2015 rapporteerde over de vierde gemeenschappelijke studiedag voor leerkrachten r.-k. godsdienst en islam die UCSIA in Antwerpen organiseerde op 27 oktober 2015. De studiedag was een praktische oefening van interreligieus luisteren en spreken over inspirerende teksten uit elk van beide tradities.

Omwillen van het succes hiervan organiseerde UCSIA de studiedag precies een jaar later opnieuw in Gent voor leerkrachten uit Oost- en West-Vlaanderen.

Brein onder stress: technologie op school en op het werk

Op 22 oktober vond de vijfde twejaarlijkse conferentie plaats in samenwerking met de Federatie van oudleerlingenbonden van de Vlaamse jezuïetencolleges en de Vlaamse koepel van jezuïetencolleges.

Neuropsychiater Theo Compernelle (o.a. Solvay Business School) stelde vast dat de computer het tegendeel doet van datgene waarvoor hij werd bedacht door de manier waarop we ermee omgaan. Voortdurend online zijn, verleent een kortstondige bevrediging zoals bij dopamine. Maar wie doorheen het andere werk bij elke beep naar sms of tweet zapt, leidt zijn hersenen voortdurend af en daar zijn ze neurofysiologisch niet voor geschikt. Permanent online leven is daarom stresserend en het tast concentratie, denkvermogen en creativiteit aan. Kinderen leren omgaan met ICT als gereedschap voor leren en werken is zonder twijfel een noodzaak voor de school. Maar het vraagt veel meer dan het trainen van iPhoneduimen.

Onderwijspedagoog Paul Kirschner (Open Universiteit Nederland) bevestigde de negatieve effecten van dit 'multitasken'. Het is bewezen dat studeren – lezen en overdenken van informatie – sterk vertraagt door tussendoor telkens op de laptop of iPhone te gaan. Is de 'homo zap-ïens' wel een stap vooruit in de evolutie?

Lezingenreeksen en studiedagen

Mystieke vrijheid: tradities en toekomst

UCSIA organiseerde op 2 december 2016 samen met het Ruusbroecgenootschap een conferentie bij de sterfdag van de Brusselse mysticus Jan van Ruusbroec.

Vandaag verstaan we vrijheid spontaan als een modern, seculier begrip dat verwijst naar het recht op vrije ontplooiing van het individu. Het mag daarom verrassen dat 'vrijheid' ook een belangrijk motief is in het werk van Jan van Ruusbroec en van andere mystici. De conferentie verkende het vrijheidsmotief in de christelijke mystieke traditie en het boeddhisme. Hoe kunnen volle overgave aan God en vrijheid samengaan? Waarin bestaat precies het emancipatorische vermogen van het mystieke proces? Kan datgene wat mystieke denkers uit het verleden over 'vrijheid' vertellen, vandaag nog relevant zijn?

Verbrijzelde verhalen

In een gastlezing en een workshop op 6 december 2016 bracht UCSIA in samenwerking met de Academie voor Schone Kunsten, Sint Lucas Antwerpen, de groep Filmstudies van de Universiteit Antwerpen en het maandblad Streven, de kunstenaars Els Opsomer, Mounira Al Solh en Sammy Baloji bijeen.

Els Opsomer focust als beeldend kunstenaar op de overlevingsstrategieën van het individu in extreme situaties zoals oorlog. Ze legt de dagelijkse realiteit achter het nieuwsitem bloot. Ze leidt het collectief Soundimageculture (sic) waarin kunstenaars, filmmakers en antropologen steun geven aan de projecten van audiovisuele kunstenaars en sociale wetenschappers. De Libanese Mounira Al Solh is een veelzijdige kunstenaar die een onderzoeksplatform creëerde over taal en migratie. Sammy Baloji 'leest' in zijn werk etnografie, architectuur en stedenbouw. Hij duidt de hedendaagse Afrikaanse identiteit tegen de Congolese geschiedenis en ook hij werkt mee in een collectief dat lokale artistieke praktijken ondersteunt.

Een voorstelling van hun werk vormde de aanleiding tot een gedachtewisseling met docenten en universiteits- en hogeschoolstudenten over de bijdrage van kunst aan de aanpak van maatschappelijke uitdagingen – in dit geval multiculturaliteit – en de vormings- en onderzoeksmethodieken die dat vereist. Ieder van deze kunstenaars werkt in België als gastland, maar ook in een thuisland waardoor zij als 'angry young men and women' creatief omgaan met de uitdaging van identiteit, 'de andere' zijn, het leven in transnationale verbondenheid vanuit de diaspora.

Overige lezingen en studiedagen

Leren leven met terreur

Prof. dr. Tom Sauer doceert internationale betrekkingen en diplomatie aan de Universiteit Antwerpen. Hij voerde het woord op de jaarlijkse UCSIA nieuwjaarsreceptie op 21 januari.

Professor Tom Sauer argumenteerde dat we moeten leren leven met de angst voor aanslagen. Geweld of de dreiging ermee jaagt burgers angst aan en helpt politiek-ideologische doelen bereiken. Terrorisme is een goed doordachte en efficiënte strategie omdat zelfs de geringste aandacht van (sociale) media de verhouding tussen baten en kosten exponentieel doet toenemen.

Het extremistisch islamisme van Al Qaida en Islamitische Staat kent vele rechtse en linkse voorgangers: van IRA, ETA, RAF, Brigata Rossa of CCC over de woelige 'vrijheidsbewegingen' zoals Irgun of PLO in het Midden-Oosten tot het dodelijke anarchisme van eind 19de eeuw. Terwijl de ene terreurbeweging vervaagt, begint er een andere. En dat zal niet veranderen. Het IS-terrorisme neemt echter een tot nog toe ongekende dimensie aan door de aantallen overzeese strijders, inheemse sympathisanten, aanslagen en slachtoffers, alsook door zijn geografische ambitie en efficiëntie.

De intellectuele gemeenschap mag niet langer negeren dat België een broedplaats is van moslimterrorisme. Wat trekt strijders naar Syrië? De leefomstandigheden van de – overwegend Marokkaanse – jongeren zijn ongetwijfeld een dwufactor: schoolachterstand en ondermaatse doorstroming naar hoger onderwijs, culturele verschillen met Belgen en generatieverschillen tussen moslims, armoede, criminaliteit. Ze zijn een gemakkelijk doelwit voor wahabitische ronselaars en rechtpraters in een cocktail van heroïsme en nihilisme. Andere oorzaken zijn authentieke verontwaardiging over het lot van soennitische geloofsbroeders, het Westerse optreden in Afghanistan, Irak of Libië en de late uitval uit Westers imperialisme, problematische dekolonisatie en Koude Oorlog.

Professor Sauer ziet geen wonderoplossingen. De internationale gemeenschap moet in Syrië een behoorlijk bestuur vestigen, IS indammen en anders omgaan met Saudi-Arabië en Israël. In eigen land moet veiligheid sterk, maar met een koel hoofd gehandhaafd worden; integratiebeleid en -mentaliteit verdienen beter.

De iconografie van Lumumba

Op 17 februari organiseerde UCSIA samen met de onderzoeksgroep Postkoloniale literatuur en het Visual and Digital Cultures Research Center een interdisciplinaire lezing, debat en filmavond bij de conferentie De iconografie van Lumumba in de kunsten en in het oeuvre van Raoul Peck.

Deze activiteit naar aanleiding van de 55ste verjaardag van de moord op de Congolese premier Patrice Lumumba onderzocht de vermenging van geschiedenis en herinnering in de verschillende voorstellingen van deze politicus. Na zijn gewelddadige dood ontwikkelde zich een kleurrijk tapijt van populaire beelden en verhalen die het collectieve geheugen bepalen en de figuur mythologiseren. Het proces is vergelijkbaar met Che Guevara, Malcolm X en Steve Biko, rond wie zich heldenmythes vormden in een cultuur van ontvoogding en verzet, maar ook nevenmythes in de popcultuur of tegenmythes die de figuur onthullen en belasteren.

Raoul Peck's historische en autobiografische film *La mort d'un prophète* (1990) toont en versterkt dit zeer geschakeerde vlechtwerk van interpretaties en reacties, standpunten en manipulaties. Dat het project van Lumumba onafgewerkt bleef en zijn lichaam niet begraven kon worden, werpt een schaduw op het heden en de herinnering. Prof. dr. Piet Defraeye inventariseerde de culturele nalatenschap van Lumumba als inleiding op de film.

Overige lezingen en studiedagen

Schoolpastoraal in het katholiek onderwijs

Op 15 maart organiseerde UCSIA deze studiedag over identiteit en pastoraal in de katholieke dialoogschool in samenwerking met de dienst Identiteit van het Aartsbisdom Mechelen-Brussel en het Bisdom Antwerpen.

De ‘dialoogschool’ – het model van een school dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen vooropzet voor de vrije, katholieke school in een pluralistisch en seculariserend Vlaanderen – vormt en versterkt alle mensen – ongeacht hun persoonlijk geloof of ongeloof – voor een toekomst die zij met elkaar delen. Haar identiteit leeft en beweegt als gistend brood. Dr. Jürgen Mettenpenningens diepte deze metafoor verder uit en onderzocht hoe de schoolpastoraal dan de gist in het deeg kan zijn. Ze maakt Gods tederheid en ‘mateloze liefde’ zoals Jezus die heeft voorgeleefd, tastbaar binnen de school.

Op deze studiedag getuigden directies, leerkrachten en andere medewerkers aan de schoolpastoraal over de manier waarop zij het schoolpastoraat vorm geven: over hun geloof, hoop en ontgoocheling; over de kracht en de beperkingen die zij daarbij ervaren. Ook actuele vragen werden besproken, zoals de nood aan stille ruimtes of de gevolgen van de bestuurlijke schaalvergroting. Dr. Lieven Boeve, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen reageerde op deze vragen en impulsen en kaderde de schoolpastoraal als een schoolbreed proces binnen het project van de dialoogschool.

Ouders en school: partnerschap voor succes

Op 25 mei 2016 belichtte prof. dr. William Jeynes (Witherspoon Institute New Jersey, USA) de meta-analyses die hij in de Verenigde Staten uitvoerde.

Ouderlijke betrokkenheid verbetert de schoolprestaties van de kinderen merkbaar, vooral wanneer ouders er hun kinderen op subtiele wijze toe brengen om veel – maar niet te veel – van zichzelf en van eigen inspanningen te verwachten.

De eigen levensstijl van de ouders straalt sterk af op de resultaten van de kinderen, met name de ‘warme liefde’ en ‘structuur en organisatie’ die ze voorleven. Maar ook voorlezen is zeer heilzaam. Dat ouders regelmatig deelnemen aan oudercontacten of schoolactiviteiten, huistaken nakijken of op andere wijze samenwerken met het schoolteam is positief, maar minder dan hun betrokkenheid thuis. Programma’s van de overheid en de scholen om de ouders meer te betrekken bij het onderwijs van hun kinderen leveren goede resultaten op, maar spontane en vrijwillige inzet door ouders werkt beter.

Die positieve effecten gelden ook voor minderheidsgroepen zoals latino’s of mensen van Afrikaanse achtergrond, zodat ouderlijke betrokkenheid een hefboom is voor meer etnische gelijkheid. Het valt sterk op dat kinderen uit minderheidsgroepen die opgroeien in stabiele, diep religieuze gezinnen op alle vlakken en voor alle tests even goed scoren als doorsnee ‘witte’ Amerikanen!

Door als partners hun krachten te bundelen, kunnen scholen, leerkrachten en ouders de schoolprestaties aanzienlijk verbeteren.

**Overige lezingen
en studiedagen**

Het goddelijke gelaat van barmhartigheid
Het 'Jaar van de barmhartigheid' dat Paus Franciscus uitriep en de uitnodiging van de Antwerpse bisschop Mgr. Johan Bonny, zetten UCSIA aan tot de organisatie van een interreligieuze ontmoeting op 16 november 2016.

Mensen 'van het veld' – joden, christenen en moslims – getuigden over het 'werk van barmhartigheid' waarvoor ze zich als vrijwilliger of professioneel inzetten: Radia Assou, Paula Bemelmans, Imad Ben, Rita Boeren, Monique Dujardin, Annemie Luyten, Illias Marahha, Zohra Salhi, Gledis Shabani, Marianne Van Geert, Raphaël Werner, Alexander Zanzer. Dominiek Lootens bracht hen in gesprek met elkaar, met de gastsprekers en met de zaal over hun engagement, kracht en geloof, maar ook over de onmacht of twijfel die soms opduikt. Hierbij kwamen drie thema's aan bod:

- spreekt het hart of het geloof?
- barmhartige mensen of rechtvaardige structuren?
- barmhartigheid: ook buiten de veilige grenzen van de dagelijkse omgeving?

Drie gastsprekers duiden en onderbouwen dit engagement met theologische inzichten uit hun geloofstraditie. Ilse Van Halst (Bisdom Antwerpen) interpreteerde de parabel van de barmhartige Samaritaan in de traditie van Roger Burggraeve en Emmanuel Levinas (Bisdom Antwerpen). Naïma Lafrarchi (Odisee Hogeschool en KU Leuven) verwees naar 'de Meest Barmhartige' als een van de vele namen van Allah. Ephraïm Meir (Bar-Ilan Universiteit) verkende de spanning tussen barmhartigheid en gerechtigheid van de Allerhoogste.

Vicaris-generaal Bruno Aerts betuigde – ook namens de bisschop – zijn waardering en dank.

Overige lezingen en studiedagen

Grondrechten, kerk en religie

Sommige van de voorstellen tot grondwetswijziging die de bevoegde parlementaire commissie bespreekt, hebben te maken met de godsdienstvrijheid en de verhouding tussen kerk en staat. Tijdens een UCSIA-studiedag op 30 november 2016 wisselden academici vanuit verschillende invalshoeken hierover actuele wetenschappelijke inzichten uit die het debat documenteren, nuanceren en verdiepen: historisch, juridisch, economisch, levensbeschouwelijk.

Neutraliteit en onpartijdigheid van de overheid zijn basiselementen van een liberale rechtsorde. Filosofen verschillen echter van mening over de precieze draagwijdte van dit devies en ook landen interpreteren en organiseren het concept 'neutraliteit' op uiteenlopende wijze. Economen en sociologen zijn het erover eens dat religies belangrijk zijn in de opbouw en het behoud van sociaal kapitaal. Het (grond)wettelijk apparaat en de Europese en nationale rechtspraak bieden behoorlijk stevig houvast in het debat. Sommige wijsgerig liberale filosofen verdedigen dat 'laïciteit' en de strikte scheiding tussen Kerk en Staat beter in de grondwet verankerd moeten worden. Andere filosofen zien een tegenspraak in de idee om religie uit de publieke sfeer te bannen en naar de individuele privésfeer te verwijzen omdat religie gaat over banden tussen mensen.

Student en maatschappij in verbinding; leren, reflecteren, engageren

Op dinsdag 13 december 2016 vond een impulsdag over 'community service learning' plaats.

Het hoger onderwijs van de 21ste eeuw stelt een brede vorming centraal die studenten een brede kennis en vaardigheden bijbrengt en hen opleidt tot kritische en geëngageerde personen. Dit vereist dat universiteiten en hogescholen zich buiten het leslokaal begeven. Service learning verbindt onderwijs, onderzoek en dienstverlening en stimuleert studenten om zich vanuit hun discipline als actieve burgers te engageren, om nieuwe academische inhouden te toetsen binnen maatschappelijke leercontexten en om dit leerproces terug te koppelen naar het eigen persoonlijk leven.

Deze pedagogie is succesvol ingeburgerd in academische instellingen in de Verenigde Staten en Latijns-Amerika. Om ze ook in Europa en Vlaanderen bekend te maken en te stimuleren, organiseerde UCSIA een impulsdag samen met de departementen leefmilieu (Ecocampus) en onderwijs & vorming van de Vlaamse overheid en partners van de universiteiten van Antwerpen, Gent en Leuven. Een kleurrijke waaier aan nationale en internationale getuigenissen en ervaringen bood inspiratie en houvast aan academici, pedagogische medewerkers, studenten-vertegenwoordigers en beleidsverantwoordelijken van de universiteiten en hogescholen en het onderwijsbeleid.

In een afsluitend panelgesprek bevestigde elke Vlaamse universiteit bij monde van haar vice-rector dat zij de weg van service learning zal inslaan of aan de stappen die al gezet zijn een krachtig en systematisch vervolg zal geven. De netwerking wierp zijn vruchten af; her en der werden zakagenda's en planners bovengehaald en afspraken vastgelegd, wars van instellingsgrenzen.

3

LEERSTOELEN

&

STIPENDIA

Leerstoelen **UCSIA-Leerstoel aan de Universiteit Antwerpen: de toekomst actualiseren?**

UCSIA organiseerde deze leerstoel van 21 tot 24 november 2016 in samenwerking met de departementen biologie, economie en engineering management, de onderzoeksgroep Milieu en Samenleving en het Antwerp Centre of Evolutionary Demography van de Universiteit Antwerpen. Het debat kaderde mee in de BASF Deloitte Elia Chair over duurzame ontwikkeling van de Antwerp Management School. UCSIA kon verder rekenen op de steun van IA/BE Instituut van Actuarissen in België, Trends en VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek).

De milieu- en ontwikkelingseconoom Ben Groom onderzocht in een masterclass, een publieke lezing met paneldebat, een doctoraal seminarie en een lunchseminarie hoe de samenleving de huidige kosten van grote collectieve projecten laat opwegen tegen toekomstige collectieve kosten en baten tot zeer ver in de toekomst. Bijvoorbeeld: de keuze voor een nieuwe kerncentrale of voor duurzame energie, het voorkomen van verlies aan biodiversiteit, de aanpak van toenemende antimicrobiële resistentie.

Bij welke 'sociale discontovoet' – achterwaartse interest – wordt het project maatschappelijk rendabel? De Britse econoom Frank Ramsey bedacht in 1928 drie bepalende factoren: (1) ongeduld om consumptie uit te stellen, (2) aversie voor ongelijkheid gekoppeld aan de verwachte groei van economie en welvaart en (3) de inschatting van mogelijke risico's of catastrofes in de verre toekomst.

Wie hoort zo'n discontovoet te bepalen: de financiële markt via de interestvoet? Het volk, bij referendum of opiniepeiling? Wetenschappelijke experts? De meeste Europese regeringen – niet de regeringen in België – bepalen een officiële sociale discontovoet die verschilt naargelang de componenten anders wegen en die ligt tussen 3,5% en 6%. De gekende discussie tussen Nicolas Stern en William Nordhaus toont aan waarom het gekozen percentage belang heeft. Nordhaus houdt vast aan een sociale discontovoet van 6% en cijfert daarmee de toekomstige baten van klimaatinspanningen weg. Zodat het niet de moeite loont om hiervoor vandaag kosten te maken. Stern is

voorzitter van een discontovoet van 1,4% waardoor het geoorloofd is om vandaag grote middelen in te zetten tegen de opwarming van de aarde. Ben Groom vindt het geen goed idee om de keuze van een discontovoet enkel aan experts over te laten, omdat hun opinies zeer ver uiteen liggen. In het doctoraal seminarie testte hij een nieuw meetinstrument dat toelaat om uit eenvoudige keuzevragen een impliciete sociale discontovoet af te leiden. Hij zal het verder ontwikkelen zodat diverse groepen zoals politici, filosofen of het algemene publiek bevraagd kunnen worden. Studenten uit de richtingen (milieu-)economie, ecologie en bodemsanering, productontwikkeling of evolutionaire demografie (Universiteit Antwerpen, KU Leuven, Universiteit Hasselt, Universiteit Gent) deelden in deze leerervaring.

Het publieke debat toonde dat verschillende groepen bij grote strategische projecten aanvullende methodes gebruiken omdat ze betwijfelen dat alle overwegingen in één cijfer gevat kunnen worden zoals dat bij een kosten-batenanalyse en verdisconteren het geval is. Wouter De Geest zette uiteen hoe zijn bedrijf (BASF-Antwerpen) de beslissingen over het toekomstig productenpallet en het onderzoek en de investeringen die daarvoor nodig zijn, uit respect voor 'people, profit and planet' ondersteunt door de techniek van scenario's. De professoren Verbruggen en Meire betwijfelden of alleen verdisconteren voldoende houvast biedt bij grote uitdagingen op zeer lange termijn zoals biodiversiteit of kernenergie omdat het wezenlijke structurele veranderingen zijn.

Leerstoelen **Leerstoel UCSIA-IJS/Universiteit Antwerpen
joods-christelijke verhoudingen**

UCSIA organiseert deze leerstoel in samenwerking met het Instituut voor Joodse Studies van de Universiteit Antwerpen. De leerstoel omvatte publieke lezingen op 17 en 21 maart 2016 en een gastcollege aan het IJS.

Christine Hayes doceert klassieke joodse religie en cultuur aan de Universiteit van Yale (USA) en schreef *What's Divine about Divine Law?* (Princeton University Press, 2015).

Volgens Griekse en Romeinse filosofen is de goddelijke wet gelijk aan de onveranderlijke orde van de natuur. De positieve wet, daarentegen, is mensenwerk en slaat op concrete en veranderlijke situaties. De Thora erkent de goddelijkheid van de wet, maar beschouwt die niet als universeel of onveranderlijk vermits die wet slechts aan één uitverkoren gemeenschap werd verkondigd. Joodse geleerden verzoenden hun afwijkende zienswijze met die van de hellenistische meerderheid op verschillende wijzen. Philo van Alexandrië, bijvoorbeeld, vereenzelvigde de Thora met de Logos. De apostel Paul stelde de Thora gelijk met de positieve wet en plaatste daarboven de figuur van Jezus als vleesgeworden Logos.

De gastprofessor wisselde van gedachten met Paula Fredriksen (Universiteit van Boston, USA; Hebrew University, Jeruzalem) die meent dat de apostel Paulus de goddelijke wet minimaliseerde om de boodschap van Christus op het voorplan te brengen. Deze 'anti-Joodse' houding hielp de eerste christenen om onderlinge tegenstellingen te overwinnen. Het christelijke universele godsbegrip is ontleend aan het hellenistische gedachtegoed en overstijgt zowel het joodse particularisme als het etnische karakter van de goden van het polytheïsme. Augustinus plaatste het christendom weer in zijn joodse context door erop te wijzen dat de mozaïsche wet het lichamelijke erkent; de incarnatie van Christus bouwt hierop voort.

Christine Hayes analyseerde daarnaast hoe sommige rabbijnen Mozes in het Bijbelse verhaal van het gouden kalf zien als een bondgenoot van God, terwijl anderen in Mozes zijn uitdagende tegenstander herkennen. Deze verschillende Talmoedische tradities werpen een licht op de verhouding tussen God en mens, de aard van God, de menselijke macht om de loop van de geschiedenis te veranderen.

Leerstoelen **Leerstoel Vredeseducatie**

De Antwerpse Vredesleerstoel belicht innovatief wetenschappelijk onderzoek in verschillende disciplines over duurzame vredesopbouw, het beslechten van conflicten, geweld en het voorkomen van oorlog. De leerstoel reikt hefboomen aan voor vredevolle en opbouwende relaties, zowel internationaal als nationaal. De leerstoel is het resultaat van een samenwerking met het Vredescentrum van de Provincie Antwerpen en de Stad Antwerpen en met de Universiteit Antwerpen.

Prof. Tom Sauer en prof. Jorg Kusterman verwelkomden op 21 en 22 april 2016 Johan Galtung, de grondlegger van vredesonderzoek als wetenschappelijke discipline. Hij stichtte het International Peace Research Institute Oslo en is voorzitter van het Galtung-Institute for Peace Theory and Practice. Galtung's Transcend Organisation bemiddelde in 150 gevallen waarvan 35 keer succesvol.

De formule brengt de factoren bijeen die hij cruciaal vindt voor vredeshandhaving en conflictbemiddeling. Galtung is op zijn hoede voor Westerse regeringen die claimen democratisch en vredevol te zijn, maar het record houden in aantal militaire tussenkomsten. Vrede is geen afwezigheid van gewapend conflict, maar van structurele ongelijkheid. Dat geldt ook voor de Europese Unie die weggroeit van haar oorspronkelijke vredesdoel. Empathie is de vaardigheid om een probleem te bekijken vanuit het standpunt van een ander.

Van elke partij in een conflict, ook van terroristen, moet men proberen de motieven en argumenten te begrijpen. In veel gevallen vindt geweld een oorzaak in een onverwerkt trauma uit een soms ver verleden. Conflict ontstaat wanneer doelstellingen van verschillende partijen tegenstrijdig zijn. Goede conflictoplossing wist die verschillen niet noodzakelijk weg, maar verzoent ze met elkaar door ze in een bredere benadering en gemeenschappelijke inspirerende visie te brengen. Goede mediators luisteren naar elke partij; ze dringen geen oplossingen op, maar betrekken elke belanghebbende op een manier waarbij hij zich eigenaar voelt van de oplossing. Ze vermijden compromissen want die zijn vaak eleganter dan duurzaam.

Daarnaast stond Galtung stil bij de fenomenen van migratie en nationalisme. Hij onderkent vooral de 'push' factoren van migratie: slavernij, kolonialisme, roofzuchtig kapitalisme, oorlog, milieuvervuiling. De ongelijke verdeling van ontwikkeling en welstand, ook binnen Europa, brengt mensen in beweging op zoek naar beter. Ook de Europese breuklijn tussen Oost en West kent diepe historische wortels. Galtung was niet gewonnen voor één Europese munt, vermits dit een nationale politieke manoeuvreerruimte in het herstelbeleid uitsluit. In haar monetair en economisch beleid zou de Europese Unie meer pragmatisme moeten vertonen en verschillende snelheden.

De gastspreker wisselde na de publieke lezing en in een doctoraal seminarie uitvoerig van gedachten met de deelnemers: over de rol van politici en de mogelijkheden van internationaal recht en instellingen met in het bijzonder de Verenigde Naties; de ontwikkeling van het vredesonderzoek; de rol van de media, religie en onderwijs.

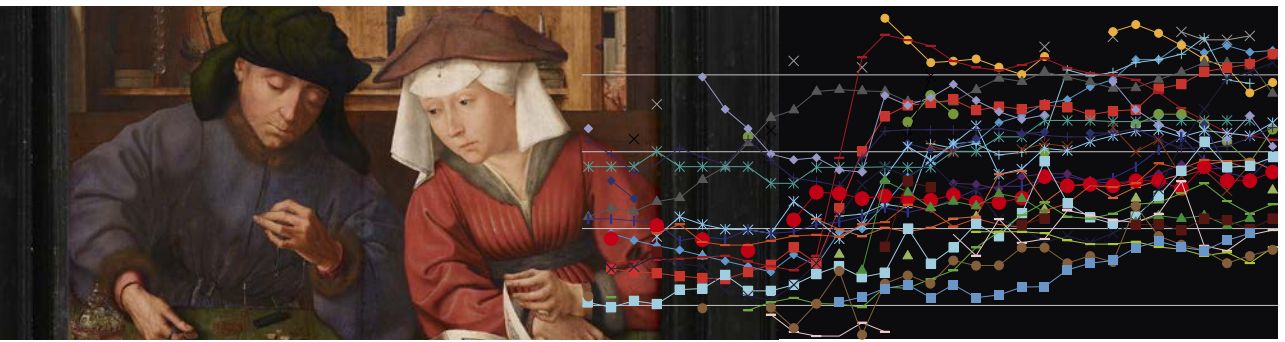

Leerstoelen **Leerstoel P.W. Segers**

UCSIA organiseerde samen met het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck (Universiteit Antwerpen) de Leerstoel P.W. Segers die genoemd is naar deze leidende figuur in de naoorlogse christelijke arbeidersbeweging. De editie 2015-2016 onderzocht twee van de voorstellen die prof. Tony Atkinson formuleerde om de ongelijkheid van inkomens en vermogens terug te dringen.

De lezing en het debat van 21 maart onderwierpen allerlei voorstellen voor *kapitaaltoelagen* aan een nader onderzoek. Nicolas Barr legde uit hoe de Britse regering volgens zijn plannen studietoelagen omzette in leningen en de inschrijvingsgelden door de universiteiten zelf liet bepalen. Hij gaf concrete bewijzen dat de studiekansen van de zwaksten verbeterden. Ides Nicaise berekende dat Europa 20 miljoen mensen boven de armoedegrens zou kunnen tillen door alle ongekwalficeerde volwassenen een basis-kwalificatie hoger secundair onderwijs te bezorgen. Paul Yperman getuigde dat alle financiële en andere inspanningen van de overheid voor een meer toegankelijk onderwijs pas werkelijk baten waar leerling, ouders, schoolbestuur en overheid zich persoonlijk engageren en krachten bundelen.

Op 18 april luidde de vraag of overheid, onderzoekers, gebruikers, sociale partners ... de technologische ontwikkeling kunnen sturen zodat innovatie meer mensen aan het werk houdt en een inkomen bezorgt. Robert Went stelde op basis van het rapport *De robot de baas* dat dat wel degelijk het geval is. Christa Sys en Jan Blomme volgen de technologische ontwikkelingen en nieuwe overslagtechnieken in de havens op de voet en argumenteren dat de eruit voortvloeiende productiviteitsverhogingen toegelaten hebben om de werkgelegenheid in de Vlaamse havens te verdedigen. Maar ook daar komt harmonie tussen people, profit en planet niet zonder overleg. Het debat met verschillende betrokkenen en de zaal toonde aan dat technologische vernieuwing vragen en uitdagingen inhoudt die ver voorbij het oude 'voor' of 'tegen' gaan. Op lange termijn vergroot technologische innovatie de welvaart en houdt ze kansen in op sociale innovatie zoals éénzelfde sociaal statuut voor al wie in de 'deel-economie' werkt.

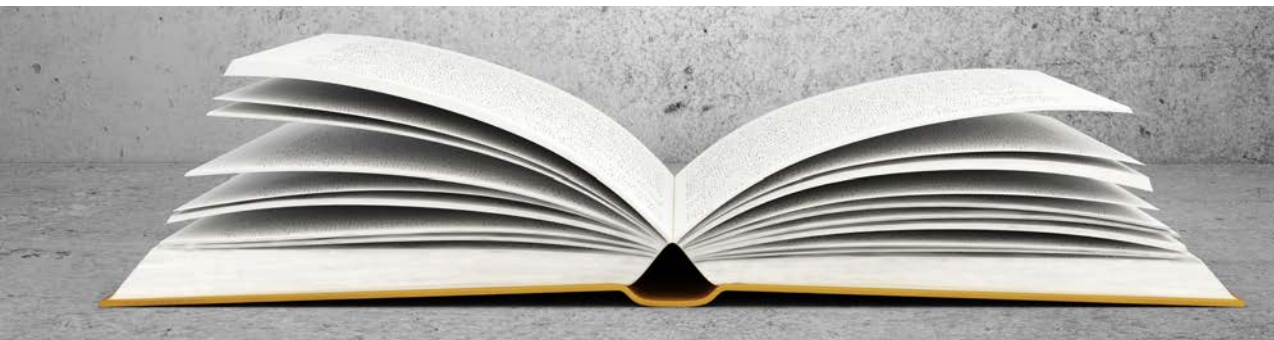

Leerstoelen Een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedereen is één van de voorstellen voor meer inkomensgelijkheid. Philippe Van Parijs en Toon Vandevelde beschreven op 19 september de historische en humanistische wortels van de idee die sinds enkele decennia uitgedragen wordt door het Basic Income European Network (BIEN). Experimenten tonen aan dat de verdiensten van het universeel basisinkomen pas echt tot uitdrukking komen wanneer het burgers aanzet tot een ander keuzegedrag op de arbeidsmarkt. Dat is alleen het geval wanneer het experiment voldoende groot is en lang duurt. Maar om die stap te zetten, ontbreekt stevig overtuigingsmateriaal. De introductie van een universeel basisinkomen maakt volgens Van Parijs bijgevolg alleen kans als utopische droom. Veel vragen rijzen wanneer men het universeel basisinkomen afweegt tegenover bestaande instrumenten voor een beleid tegen armoede en voor sociale bescherming. Wie in een universeel basisinkomen een hefboom ziet voor meer persoonlijke keuzevrijheid in de vormgeving van leven en loopbaan, vindt het minder relevant of het basisinkomen hoger of lager uitvalt dan de armoededrempel. Het basisinkomen alleen bestemmen als bijstand voor armen werkt stigmatiserend en maakt een administratie nodig, waardoor het argument van eenvoud en toegankelijkheid wegvalt.

Het debat toonde aan dat de sociale partners – vakbonden én werkgevers – hun vertrouwen behouden in het bestaande systeem van sociale zekerheid en bescherming dat ze willen hervormen, maar niet opgeven. Voor hen betekent de overgang naar een onvoorwaardelijk universeel basisinkomen ter wille van ‘ideële’ motieven een onverantwoorde sprong in het onbekende. De voorstanders van een basisinkomen voeren aan dat het huidige systeem van sociale zekerheid sinds een eeuw steunt op een belasting van de meerwaarde gecreëerd door arbeid in ondernemingen. De welvaarts groei komt vandaag steeds meer tot stand door technologische innovatie die breder is dan een combinatie van arbeid en ondernemerschap. Voor hen is een universeel basisinkomen de nieuwe ‘sociale zekerheid 2.0’ die wordt gefinancierd door belastingen op robots of verbruiksbelastingen op niet-duurzame energiebronnen, gekoppeld aan een herverdeling van het beslissingsrecht.

4

PUBLICATIES

- Publicaties 2016**
- Youth 2.0: Social Media and Adolescence. Connecting, Sharing and Empowering***
 Michel Walrave, Koen Ponnet,
 Ellen Vanderhoven, Jacques Haers,
 Barbara Segaert (eds.)
 ISBN 9783319278933
 Springer, 2016 | 210 pages | Order @ Springer
- Is There a Judeo-Christian Tradition? A European Perspective***
 Emmanuel Nathan, Anya Topolski (eds.)
 ISBN 9783110416473
 De Gruyter Mouton, 2016 | 287 pages
 Order @ De Gruyter Mouton
- Youth in Education The Necessity of Valuing Ethnocultural Diversity***
 Christiane Timmerman, Noel Clycq,
 Marie Mc Andrew, Alhassane Balde,
 Luc Braeckmans, Sara Mels (eds.)
 ISBN 9781138999602
 Routledge, 2016 | 266 pages | Order @ Routledge
- Political Engagement of the Young in Europe Youth in the Crucible***
 Peter Thijssen, Jessy Siongers, Jeroen Van Laer,
 Jacques Haers, Sara Mels (eds.)
 ISBN 9781138923386
 Routledge, 2016 | 210 pages | Order @ Routledge
- Changing Family Dynamics and Demographic Evolution The Family Kaleidoscope***
 Dimitri Mortelmans, Koenraad Matthijs,
 Elisabeth Alofs, Barbara Segaert (eds.)
 ISBN 9781785364976
 Edward Elgar, 2016 | 272 pages | Order @ Edward Elgar
- Complex Political Decision-Making Leadership, Legitimacy and Communication***
 Peter Bursens, Christ' l De Landtsheer,
 Luc Braeckmans, Barbara Segaert (eds.)
 ISBN 9781138211148
 Routledge, 2016 | 223 pages | Order @ Routledge

BIJLAGEN

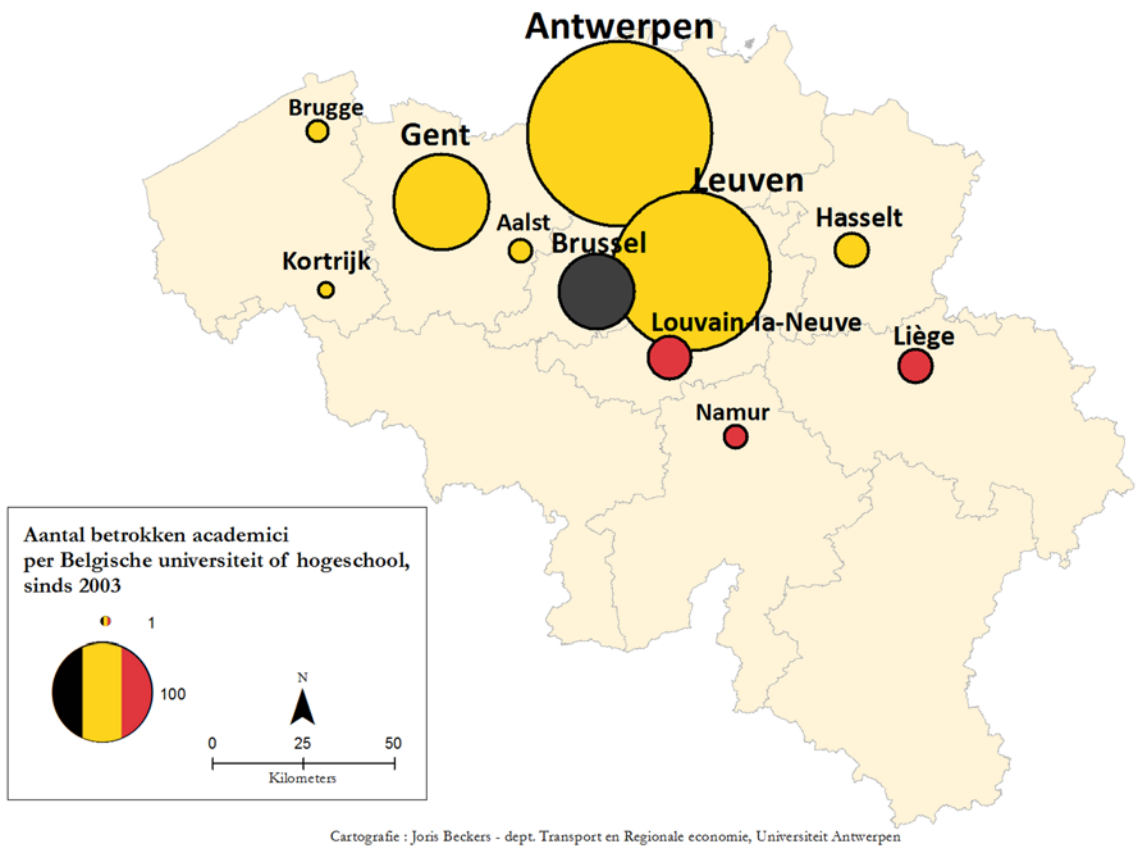
Bijlage 1 Academisch netwerk van UCSIA

De onderstaande grafieken geven aan hoeveel academici van 2003 tot en met 2016 minstens één keer intensief hebben meegewerkt als lid van een stuurgroep, gastspreker, auteur, deelnemer aan de zomerschool of aan een internationale academische workshop. Met ingang van 2016 tellen we ook de professionals die meewerken als gastspreker of panellid.

ACADEMISCH NETWERK 2003–2016		#	1984		#
In België	761	38%	In de wereld zonder de EU	373	19%
West-Vlaanderen	6		Verenigde Staten	170	
Oost-Vlaanderen	91		Israël	31	
Antwerpen	325		Turkije	21	
Vlaams-Brabant en Limburg	251		Zwitserland	17	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	54		Australië	17	
Louvain-la-Neuve	18		India	12	
Namen	5		Noorwegen	10	
Luik	11		Zuid-Afrika	10	
			Nigeria	9	
In de Europese Unie (EU) zonder België	850	43%	Canada	7	
Nederland (1958)	241		Brazilië	7	
Verenigd Koninkrijk (1973)	213		Japan	7	
Duitsland (1958)	93		Rusland	6	
Frankrijk (1958)	51		Oekraïne	5	
Portugal (1986)	46		Libanon	5	
Italië (1958)	40		Indonesië	4	
Spanje (1986)	27		Malaysia	4	
Polen (2004)	21		Armenië	3	
Oostenrijk (1995)	15		Egypte	3	
Ierland (1973)	12		Filipijnen	3	
Hongarije (2004)	11		Mexico	2	
Roemenië (2007)	11		Singapore	2	
Denemarken (1973)	10		Brunei	2	
Bulgarije (2007)	8		Pakistan	2	
Finland (1995)	8		Kirgizië	1	
Tsjechië (2004)	8		Servië	1	
Slowakije (2004)	6		Jamaica	1	
Estland (2004)	3		Colombia	1	
Letland (2004)	2		Irak	1	
Litouwen (2004)	2		Syrië	1	
Luxemburg (1958)	2		Verenigde Arabische Emiraten	1	
Slovenië (2004)	2		Botswana	1	
Griekenland (1981)	1		Ghana	1	
Kroatië (2013)	1		Ethiopië	1	
Malta (2004)	1		China	1	
Zweden	15		Taiwan	1	
			Macedonië	1	
Professionals in België	52		Bangladesh	1	

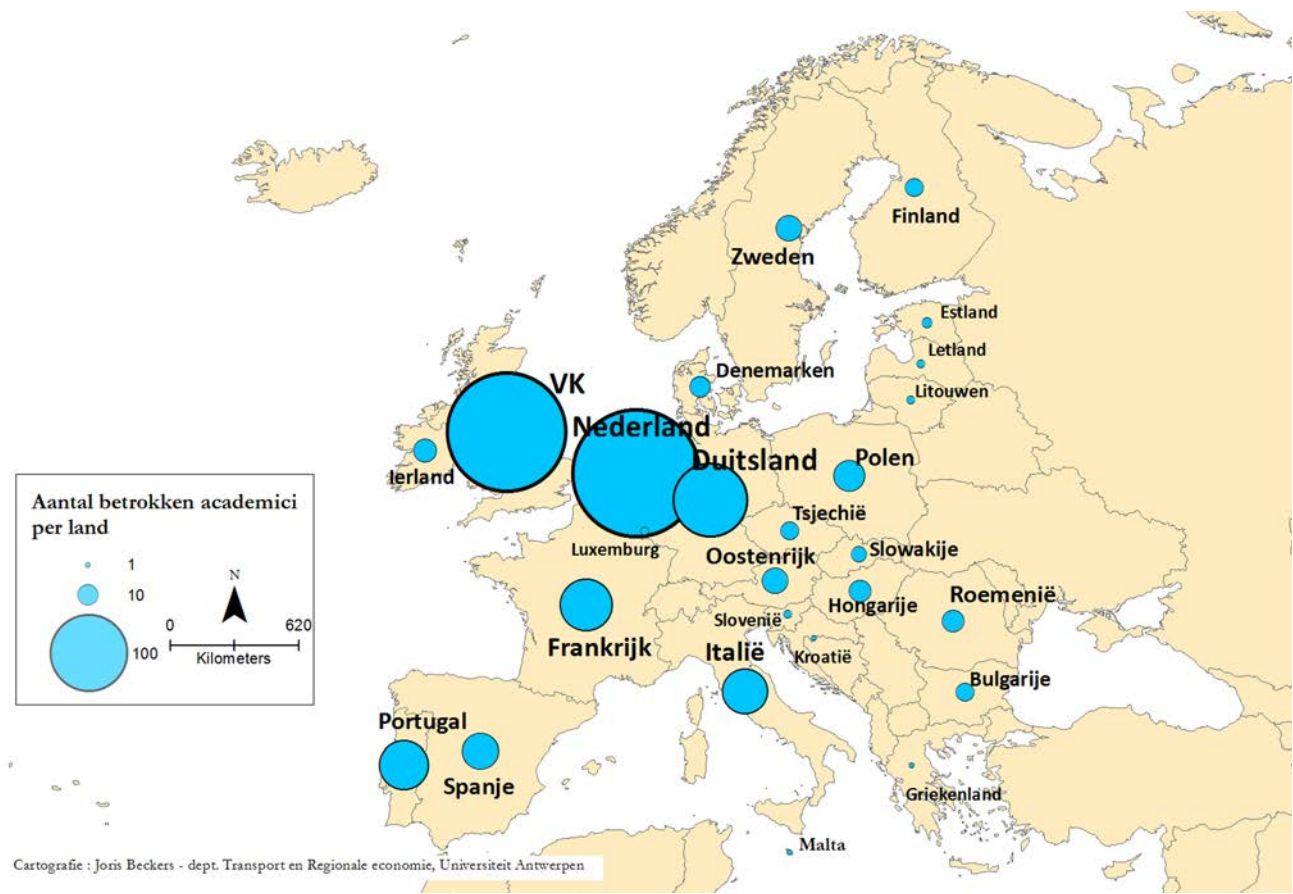

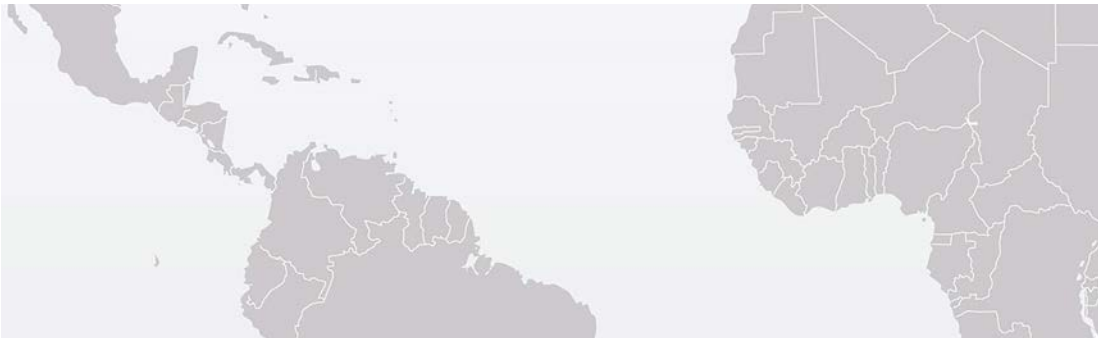
Academisch netwerk van UCSIA in België

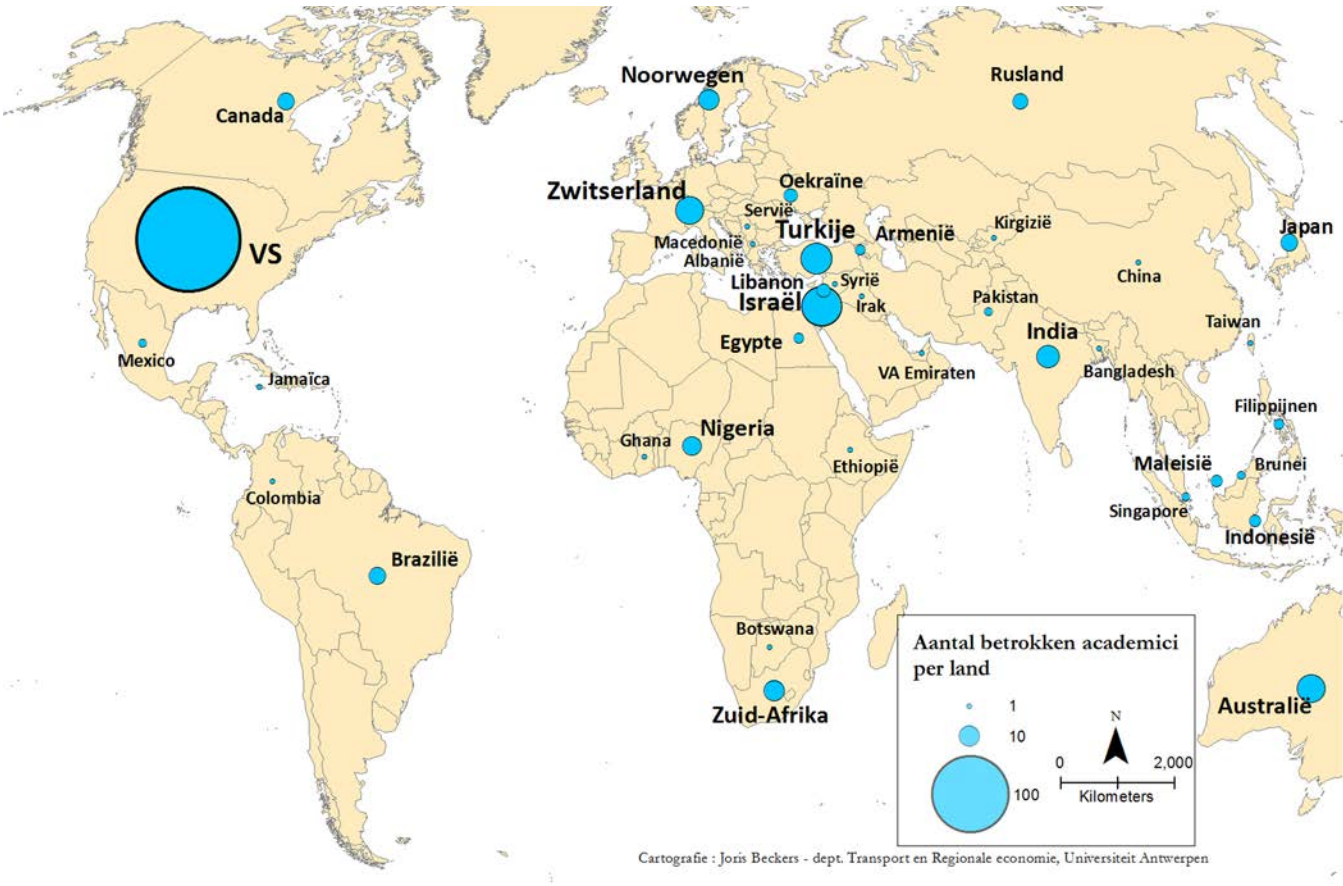

Academisch netwerk van UCSIA in de Europese Unie

Academisch netwerk van UCSIA buiten de Europese Unie

Bijlage 2 Leden van het Scribani-netwerk

Centre of Spirituality East-West of Michal Lacko, Košice, Slovakia
www.csvzml.org

Centre de recherche et d'action sociales (CERAS), Paris, France
www.ceras-projet.org

CIFR · Interdisciplinary Centre Faith and Reason, University of Namur, Belgium
www.unamur.be/esphin/poles-de-recherches/cifr

Conference of European sj Provincials
www.jesuits-europe.info/cep/cep.html

Faculty of Social Sciences Pontifical Gregorian University, Rome, Italy
www.unigre.it/Struttura_didattica/scienze_sociali/index.php

Heythrop Institute: Religion & Society (HIRS), University of London, UK
www.heythrop.ac.uk

Human Rights Institute, University of Deusto, Bilbao, Spain
www.idh.deusto.es

Institute for Social and Development Studies, Munich, Germany
www.hfph.mwn.de/igp

Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ireland
www.jcfj.ie

Jesuit European Social Centre (JESC), Brussels, Belgium
www.jesc.eu

Jesuit Refugee Service Europe (JRS), Brussels, Belgium
www.jrseurope.org

University Centre Saint Ignatius Antwerp (UCSIA), Belgium
www.ucsia.org

University Institute of Migration Studies, Comillas Pontifical University, Madrid, Spain
www.upcomillas.es/centros/iem/cent_iem_pres.aspx

Bijlage 3 Gast sprekers & panelleden 2016

Hieronder vindt u een overzicht van de personen die in 2016 intensief meewerkten als lid van een stuurgroep, gast spreker, auteur, deelnemer aan de zomerschool of aan een internationale academische workshop.

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Ludo Abicht	Universiteit Antwerpen
John Arblaster	ku Leuven
Johan Ardui	uc Leuven-Limburg
Cagla Aykac	Universiteit van Genève
Marziyeh Bakhshizadeh	Ruhr University of Bochum
Nicolas Barr	London School of Economics
David Bassens	Vrije Universiteit Brussel
Luce Beeckmans	Universiteit Gent
Anne Bergmans	Universiteit Antwerpen
Marnix Beyen	Universiteit Antwerpen
Fakhar Bilal	Royal Holloway University of London
Jan Bleyen	ku Leuven
Erik Borgman	Universiteit van Tilburg
Anne-Marie Bos	Titus Brandsma Instituut
Joseph Bosco	North-West University
Luk Bouckaert	ku Leuven
René Bouwen	ku Leuven
Johan Braet	Universiteit Antwerpen
Eva Brems	Universiteit Gent
Robert Bringle	Center for Service and Learning USA
Emma Brown	Dewhurst Durham University
Jo Bryant	Cardiff University
Bea Cantillon	Universiteit Antwerpen
Manoela Carpenedo	University of Cambridge
Grégoire Catta sj	Centre Sèvres
Anna Clot-Garrell	Autonomous University of Barcelona
Theo Compernelle	o.a. Solvay Business School
Arthur Cools	Universiteit Antwerpen

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Eric Corijn	Vrije Universiteit Brussel
Ann Crabbé	Universiteit Antwerpen
Katrien De Bruyn	Universiteit Gent
Matthias De Groof	Universiteit Antwerpen
Peter De Mey	ku Leuven
Job De Meyere	uc Leuven-Limburg
Bert De Munck	Universiteit Antwerpen
Henk de Smaele	Universiteit Antwerpen
Johan De Tavernier	ku Leuven
Lars de Wildt	ku Leuven
Celia Deane-Drummond	University of Notre-Dame
Carolyn Declerck	Universiteit Antwerpen
Piet Defraeye	University of Alberta
Danielle Deli	Universiteit Antwerpen/ICOR
Ben Derudder	Universiteit Gent
Bart Desein	Universiteit Gent
Nico Dockx	Koninklijke Academie Schone Kunsten Antwerpen
Philip Endean sj	Centre Sèvres
Guido Erreygers	Universiteit Antwerpen
Brandi Estey-Burt	Dalhousie University
Carolina Falcão	Federal University of Pernambuco
Ramón Flecha	Universiteit van Barcelona
Veerle Fraeters	Universiteit Antwerpen
Renaat Frans	uc Leuven-Limburg
Dirk Fransaer	Vlaamse Instelling Technologisch Onderzoek
Paula Fredriksen	Hebrew University Jeruzalem
Johan Galtung	Galtung-Institute for Peace Theory
Hans Geybels	ku Leuven
Georges Goffin	AUHA/Antwerpen
Meera Gopakumar	Jawaharlal Nehru University
Ben Groom	London School of Economics

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Candy Gunther Brown	Indiana University
Kathleen Gyssels	Universiteit Antwerpen
Jacques Haers sj	ku Leuven
Jan Jorrit Hasselaar	Universiteit van Tilburg
Christine Hayes	Universiteit van Yale
Tim Heysse	ku Leuven
Lesley Hustinx	Universiteit Gent
William Jaynes	Witherspoon Institute New Jersey usa
Michael Jones Correa	Cornell University
Isabelle Jonveaux	Universiteit van Graz
Goedroen Juchtmans	HIVA/ku Leuven
Zayn Kassam	Pomona College Claremont usa
Koen Keignaert	Universiteit Antwerpen
Paul Kirschner	Open Universiteit Nederland
Robert Kloosterman	Universiteit van Amsterdam
Lukas Köhler	Munich School of Philosophy
Olivier Koudie Taghue	University of Accra
Jorg Kustermans	Universiteit Antwerpen
Justice R. Kwabena Owusu Kyei	Polish Academy of Sciences
Naïma Lafrarchi	Odisee Hogeschool en ku Leuven
Tina Lasquety-Reyes	ku Leuven
Stijn Latré	Universiteit Antwerpen
Karen Lens	Universiteit van Hasselt
Patrick Loobuyck	Centrum Pieter Gillis, Universiteit Antwerpen
Dominiek Lootens	Philosophisch-Theologische Hochschule Vallendar
Tina Magazzini	Pedro Arrupe Human Rights Institute · Universiteit van Deusto
Paul Mahieu	Universiteit Antwerpen
Thomas Maloutas	Harokopio University
Carmen Mangion	University of London
Stefaan Marysse	Universiteit Antwerpen
Annemarie Mayer	ku Leuven

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Lorraine McIlrath	National University of Ireland Galway
Ephraim Meir	Bar-Ilan Universiteit
Patrick Meire	Universiteit Antwerpen
Martin Melosi	University of Houston
Jürgen Mettepenningen	KU Leuven
Enzo Mingione	University of Milano-Biocca
Katrien Monden	Ecocampus Vlaamse Overheid
Antonio Montañés	Autonomous University of Barcelona
Maaïke Mottart	KU Leuven
Tom Moylan	University of Limerick
Sjoerd Mulder	Universiteit van Tilburg
Frikk Nesje	University of Oslo
Glen Newey	Universiteit van Leiden
Ides Nicaise	HIVA/KU Leuven
Michael Northcott	University of Edinburgh
Stijn Oosterlynck	Universiteit Antwerpen
Daan Oostveen	Vrije Universiteit Amsterdam
Demetrios Papademetriou	Migration Policy Institute
Philipp Pattberg	Vrije Universiteit Amsterdam
Bruno Peeters	Universiteit Antwerpen
Gilles Pinson	Université de Bordeaux
Anneke Pons-de Wit	KU Leuven
Bernard Pottier sj	Institut d'Études Théologiques Bruxelles
Rasa Pranskevičiūtė	Lithuanian University of Health Sciences
Thomas Quartier osb	Radboud Universiteit Nijmegen
Filip Raes	KU Leuven
Monique Ramioul	HIVA/KU Leuven
Julie Remoiville	Centre National de Recherche Scientifique
Fabien Revol	Katholieke Universiteit van Lyon
Jennifer Robinson	University College London
Bianca Roseaux	Universiteit Antwerpen

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Dominic Roser	University of Fribourg
Tom Sauer	Universiteit Antwerpen
Lukasz Bernard Sawicki	Monastic Institute
Manuela Scheiba osb	Sant' Anselmo Universiteit Rome
Daniel S. Schipani	Anabaptist Mennonite Biblical Seminary Elkhart usa
Yang Shen	Boston University
Elena Sidorova	Sciences Po
Jan Sloot	Franciscaans Studiecentrum Utrecht
Peter-Ben Smit	Vrije Universiteit Amsterdam
Susanna Snyder	University of Roehampton & Catherine of Siena Virtual College
Tim Soens	Universiteit Antwerpen
Nicolas Standaert	ku Leuven
Janis Stöckel	Academics for Development
Annemie Struyf	Universiteit Antwerpen
Thijl Sunier	Vrije Universiteit Amsterdam
Meghan Sweeney	Boston College
Christa Sys	C-Mat · Universiteit Antwerpen
Christiane Timmerman	CeMIS · Universiteit Antwerpen
Dirk Timmermans	Universiteit Antwerpen
Guillaume Tuytschaever	Universiteit Gent
Tony Valcke	Universiteit Gent
Petra Van Brabandt	Universiteit Antwerpen
Ernest Van Buynder	Universiteit Antwerpen
Jan van Coillie	ku Leuven
Hans Van Crombrugge	Odisee Hogeschool
Jan Van Damme	ku Leuven
Mathijs van de Sande	ku Leuven
Stijn Van den Bossche	ku Leuven
Frank Van Gaal	Universiteit Antwerpen
Mieke Van Hecke	Universiteit Antwerpen
Walter Van Herck	Universiteit Antwerpen

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Gert Van Langendonck	Universiteit Antwerpen
Luc Van Liedekerke	Universiteit Antwerpen
Masja van Meeteren	Universiteit Leiden
Philippe Van Parijs	UCL
Steven Van Passel	Universiteit Antwerpen
Steven Vanderputten	Universiteit Gent
Antoon Vandevelde	Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, KU Leuven
Wim Vandewiele	KU Leuven
Guy Vanheeswijck	Universiteit Antwerpen
Dirk Vanheule	Universiteit Antwerpen
Jan Velaers	Universiteit Antwerpen
Aviel Verbruggen	Universiteit Antwerpen
Linh Vu	University of California at Berkeley
Kevin Ward	University of Manchester
Darren Webb	University of Sheffield
Walter Weyns	Universiteit Antwerpen
Henk Witte	Universiteit Antwerpen
Linda Woodhead	Lancaster University
Adam Yuet Chau	St. John's College University of Cambridge
Hoda M. Zaki	Hood College Maryland

Met ingang van 2016 vermelden we ook de professionals die meewerkten als gastspreker of panellid:

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Mounira Al Solh	Kunstenares
Hans Annoot	Federatie Steinerscholen
Radia Assou	Jes Stadslabo
Sammy Baloji	Kunstenaar
Paula Bemelmans	Sant'Egidio
Imad Ben	
Jan Blomme	Vlaams havencommissaris
Rita Boeren	Ecokerk

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Lieven Boeve	Katholiek Onderwijs Vlaanderen
Dave Bookless	A Rocha International
Roger Boonen	Pedagoog
Rudelmar Bueno de Faria	World Council of Churches
Bernard Buysse	VBO
Stijn Callewaert	KU Leuven
Michel Cardinaels	Technisch Instituut Sint-Michiël Bree
Michael Casey o.cist.	Monnik
Chris Claes	Vredeseilanden
Agnes Claeys	Sint-Bavohumaniora Gent
Christa Damen	Bisdom Antwerpen
Wouter De Geest	BASF
Paul De Hondt	Vlaams Ministerie van Onderwijs
Tony De Jans	Beweging.net
Mgr. Jozef De Kesel	Aartsbisschop Mechelen-Brussel
Mia De Schampheleere	Katholiek Onderwijs Vlaanderen
Gilbert De Swert	ACV
Guido Dekeyser	
Georges Delcroix	DDEL Portfolio Solutions
Wilson Depril	Agoria Vlaanderen
Anouk Depuydt	Criminologe
Roland Duchâtelet	Ondernemer
Monique Dujardin	vzw Rouwzorg Vlaanderen
Annemie Estor	Kunstenares
Natacha Gesquière	Sint-Bavohumaniora Gent
Theo Geuens	Bemiddelaar
Thomas Goyvaerts	ELEMENT VZW
Serge Huyghe	ETION Antwerpen-Mechelen
Fien Ingelbrecht	Axcent vzw
Tom Jacobs	Theoloog
Frank Judo	Liedekerke Advocaten

GASTSPREKER / DEELNEMER	INSTELLING
Annemie Luyten	De Loodsen
Martin Maier	Jesuit European Social Centre
Karel Malfliet	Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede
Illias Marahha	
Guido Ooghe	Unesco Platform Vlaanderen
Els Opsomer	Kunstenares
Peter Pavlovic	Conference of European Churches
Raoul Peck	Fémis/Parijs
Zohra Salhi	
Chris Serroyen	ACV Studiedienst
Gledis Shabani	
Jonas Slaats	Publicist
Nico Tanghe	Journalist De Standaard
Els Van Doren	Chiro
Marianne Van Geert	Gevangenisalmoezenier
Ilse Van Halst	Bisdom Antwerpen - Relevant
Baudouin Van Overstraeten	Jesuit Refugee Services Belgium
Kristien Van Puyvelde	Vlaams ministerie van onderwijs en vorming
Frank Vandermarliere	Agoria
Didier Vanderslycke	ORBIT en ORCA
Lea Verstricht	CCV
Robert Went	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid Nederland
Raphaël Werner	Forum der Joodse Organisaties
Dick Wursten	Onderwijsinspecteur
Paul Yperman	SJ-colleges
Alexander Zanzer	De Centrale, koepel van het joodse welzijnswerk

